REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. În Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Dumineca 34).

„GAZETA“ iese în fiecare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 corone. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 186.—Anul LXV. Brașov, Dumineca 25 August (7 Septemvrie). 1902.

Esemplul Prusienilor.

Este numai o urmare a fuduliei și grandomaniei unguresci, decă pe cei dela cârmă îi vedem adĭ, că vréu sĕ jóce față cu naționalitățile din țéră un rol, ca acela, pe care-l jócă bunăóră guvernul prusian față cu Polonii din provincia Posen. Acéstă maimuțare a politicei prusiane, le șéde fórte rĕu Ungurilor dela putere. Dér ce e mai trist, ea a adus peste capul nostru pacostea mĕsurilor estreme de maghiarisare, la carĭ se dedau guvernanții noștri în timpul de față și carĭ au produs deja atâta amărăciune în țéră.

Numai imitând pe Prusienĭ guvernele unguresci au născocit planurile nenorocite de colonisare cu scop de a întări maghiarismul în ținuturile locuite de Românĭ. Numai dela Prusienĭ și-a luat pildă ministrul unguresc de culte și instrucțiune publică, când a slobodit cele două ordonanțe-rachete, prin carĭ decretéză a-se introduce în școlele nóstre poporale pe jumĕtate limba de predare maghiară și impune catecheților noștri dela școlele de stat sĕ predé elevilor românĭ religiunea în limba maghiară.

La tótă ocasiunea, când vine vorba despre pretensiunile drepte ale naționalităților, foile unguresci se provócă la mĕsurile contra Polonilor prusianĭ. Ne intereséză decĭ pe noi în deosebĭ a urmări cele ce se petrec în Prusia ostică cu prilegiul visitei împĕratului Wilhelm în Posen.

Adevĕrat, că nu de mult împĕratul atacase aspru pe supușiĭ sĕĭ polonĭ, într'un discurs, ce l'a ținut la Marienburg. El se mâniase cumplit pe Polonĭ din causa demonstrațiunilor lor dela Wreschen, ce le-a fost pricinuit porunca prusiană ca în viitor în școlele poporale sĕ fiă oprit de a se mai preda elevilor polonĭ religiunea în limba polonă.

Mustrarea amenințătóre a împĕratului și regelui a și adus cu sine, că Polonii s'au abținut aprópe cu totul dela festivitățile de primire în Posen. Nobilimea polonă nu s'a presentat înaintea împĕratului și nicĭ chiar membrii consiliului comunal din Posen n'au fost de față la serbărĭ. Clădirile marĭ polone n'au fost de loc împodobite, ér foile polone n'au amintit nicĭ c'un cuvênt despre sosirea monarchului. Numai archiepiscopul polon Stablewski a întêmpinat pe împĕratul.

Póte că și acéstă purtare a Polonilor a contribuit întru câtva, că împĕratul Wilhelm în discursul, ce l'a ținut în dieta provincială, a atins córde mult mai prietinóse și mai liniștitóre față cu Polonii.

Publicăm mai jos acest important discurs. Impĕratul a aflat de lipsă a declara sĕrbătoresce, că Prusienii nu vor sĕ se atingă nicĭ de religiunea catolică a Polonilor, nicĭ nu vor sĕ amenințe individualitatea și tradițiunile naționale polone. „Prusia“, ḑise împĕratul, „se compune din multe ginți, carĭ sunt mândre pe istoria și pe însușirile lor individuale. Acésta înse nu-i împiedecă de a fi bravĭ Prusianĭ“.

Când împĕratul a adaus, că „tradițiunile și amintirile pot sĕ esiste, dér ele aparțin istoriei și trecutului“, a voit sĕ ḑică cu alte cuvinte, că Polonii trebue sĕ se lapede de visul lor, că vor puté restabili vechiul regat al Poloniei.

E sciut, că visul acesta al Polonilor, este nutrit în adevĕr din partea poporului lor și decă cu tóte acestea împĕratul Wilhelm vine și declară, că Prusia nu vrea sĕ stêrpéscă tradițiunile și amintirile polone, atuncĭ guvernanții ungurĭ pot învĕța ceva bun de aicĭ și pot sĕ se rușineze, că ei, în consciința neputinței lor, merg adĭ până a ne oprĭ de a mai scrie și cetĭ istoria trecutului nostru și de a cultiva tradițiunile nóstre.

Am dori ca în curênd guvernul Prusiei sĕ le dea prilegiu micilor noștri despoțĭ de a-se convinge, că nicĭ în afacerile școlare Prusia nu înțelege de-a procede atât de tiranic și făr' de nicĭ o crușare, cum au început sĕ procédă dênșii.

Intrunirea de la Bistrița.

Mâne, Dumineca, și poimâne se va întruni în orașul Bistrița din Ardeal „Societatea pentru fond de teatru național român“, în adunare generală.

Intemeiată într'un timp, când aspirațiunile culturale ale poporului nostru își luase un puternic avênt pentru realisarea lor și când relațiunile dintre popórele acestei țĕrĭ păreau mai puțin încordate ca astădĭ, Societatea a desfășurat în decursul anilor o activitate stăruitóre și liniștită, așa că adĭ póte privi cu mândrie la frumosul fond, ce l'a creat și înmulțit din an în an.

Și de rêndul acesta se ḑice în convocarea adunării generale, că acésta, pe basa §-lui 21 din statute, va avé sĕ decidă asupra mĕsurilor de luat în vederea înființării teatrului național român.

E de dorit, ca decisiunea ce o va lua adunarea generală în privința acésta, sĕ fie cât mai bine cumpĕnită, ținêndu-se sémă de împrejurările date și de trebuințele adevĕrate, amĕsurat ținteĭ, ce și-a pus'o Societatea, față cu care în anii din urmă poporul nostru a manifestat un interes deosebit.

Orĭ-ce pripire ar fi nefavorabilă mersului și desvoltării acestei Societățĭ, cu privire la care se simte necesitatea, ca sĕ esiste mai departe în forma și cu statutele ei de adĭ, mărginindu-se a face deocamdată primul pas pentru succesiva realisare a scopului, ce-'l urmăresce.

Sperăm, că adunarea generală de mâne și de poimâne va decurge cu aceașĭ însuflețire și în aceeașĭ liniște și demnitate, ca cea din anul trecut. Scopul cultural ce-l urmăresce societatea este așa de frumos și însemnat, încât nu póte sĕ esiste între membrii ei astfel de deosebirĭ de părerĭ, carĭ sĕ împiedece o înțelegere frățéscă în tótă armonia asupra celor de făcut, a celor ce nu se pot întrelăsa și asupra celor ce trebue sĕ fie neapĕrat încunjurate.

In acéstă firmă așteptare salutăm cu căldură adunarea generală dela Bistrița a Societății nóstre pentru fond de teatru român, și-i urăm cel mai bun și mulțămitor succes, spre binele și întărirea nisuințelor comune frățescĭ de progres în cultura nóstră națională.

Revista politică.

Sĕptĕmâna acésta a fost bogată în fapte și întêmplărĭ politice însemnate. Asupra orașului Agram, capitala Croației, s'a abătut o mare primejdie, provocată de ura și patimile vechĭ dintre *Croațĭ și Sêrbĭ*. Ura acésta nu e isolată; ea e generală, așa ḑicênd dela vlădică până la opincă, și n'a trebuit sĕ se întêmple decât un lucru neînsemnat, pentru ca ea sĕ isbucnéscă și sĕ producă acte de vandalism și teróre. Ḑilele trecute o reuniune de cântărĭ croată și-a serbat jubileul. Din incidentul acesta a trimis o telegramă omagială monarchului, intitulându-l *„rege croat“*. Foile sêrbescĭ din Belgrad au scris pe urma acésta fórte violent în contra Croaților și i-au mai și batjocurit. In corul foilor din capitala sêrbéscă a întrat și ḑiarul sêrbesc „Srbobran“ din Agram — și étă că pricina de céртă a fost dată.

In ḑilele de 1, 2 și 3 Septemvrie furia populației croate din Agram s'a deslănțuit cu putere elementară în potriva locuitorilor sêrbĭ ai orașului. Grupurĭ numerose de turburătorĭ, în frunte cu studenții și muncitorii croațĭ, au dat năvală asupra prăvăliilor și caselor sêrbescĭ, prădându-le, dĕrimând pĕreții caselor și

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Călugărenii.

De C. Sandu.

„Spuneau bĕtrânii din bĕtrânĭ,
„C'a fost pe vremurĭ jaf în țéră,
„Că sate 'ntregĭ trosniau în pară,
„Aprinse de păgânĭ;
„Dér' nu s'a pomenit când-va,
„Sĕ vedĭ Turcimea 'nfuriată,
„Potop în țéră revărsată
„Ca adĭ, Maria Ta.

„Din fund adênc de văĭ, din munțĭ
„Sărit-a păgânimea tótă
„Și cât cuprindĭ cu ochii rótă,
„Vedĭ Turcĭ hainĭ și crunțĭ;
„Și vin năvală, vin puhoiŭ,
„Măria Ta; e grea urgie
„Și Dumneḑeu din ceriurĭ scie,
„Ce-o mai veni pe noi“.

„Vitézul, micul tĕu norod
„Șĭ-a pus nădejdea 'ntrégă 'n tine,
„Sĕ-l mântui cum vei sci mai bine,
„Mărite Voevod!“

Șĭ-a stat bĕtrânul din cuvênt....
Adêncă liniște se face;
Chiar frunza din pădure tace,
Incremenită 'n vênt,

Căcĭ aprigul, cumplitul Craiŭ,
Sumeț plimbându-'șĭ ochiĭ roată.
Din mână face-un semn spre glótă
S'asculte mândru-'i graiŭ.
'Nălțat în scărĭ, cu peptul larg,
El bate singur cincĭ hotare
Și hordele năvălitóre
In peptul lui se sparg:

„Oșteniĭ meĭ! în țéră-i foc,
„Nĭ-aduc păgânii nenoroc;
„Curênd ne vom isbi cu ei
„Și vom juca, năprasnicĭ smei,
„Al morții crâncen joc.

„Lovițĭ cu sete și turbat
„Sĕ se cunóscă unde-ațĭ dat
„Și când vețĭ da, sĕ dațĭ în plin,
„Sĕ-mĭ fulgerațĭ ca din senin
„Dușmanu 'nspăimêntat.
„Sĕ gâlgâe din gât, din sîn
„Spurcatul sânge de păgân,
„Bâltagele lovéscă 'n șir,
„Ca trăsnetele, drept la mir...
„Că-i trăsnet un Român.

„In urma vóstră Turcii 'n vraf
„Sĕ móră sărutațĭ de jaf...
„Oștenii mei, șomanii mei,
„Vultanĭ voinicĭ, năprasnicĭ smei,
„Pe ei! Sĕ-i facem praf!“

. . . .

Prin vad, spre pădure, păgânii urlând
Se 'ndésă 'n năvală turbată,
Dér fruntea oștirii pe loc secerată;
Și alții dau iureș, dér' cad blăstĕmând,
S'aruncă Turcimea și-i rênd după rênd
Cumplit fulgerată.

Curg alții și alții din urmă, curg mii
Șĭ'n frunte-i Sinan neînfrântul
Sub ei par'că-i gata sĕ crape pămêntul
Și urlă năprasnic turbații spahii
Cu urlet de sute de marĭ vijelii,
E-un blăstĕm cuvêntul.

Mihaiŭ Voevodul, pornit pe omor,
Isbesce'n năvala păgână
Și'n urmă-i s'aruncă oștirea română.
Cad măldăre Turcii și urlă și mor
Prin tótă Turcimea străbate-un fior:
Ni-e mórtea stăpână!

Privițĭ-l pe Vodă: un trăsnet din cer
Armura-i în sóre lucesce,
Sburând lâng'un pașă el murgu-'șĭ opresce
Străfulgeră barda în stânga-i de fer
Și pașa și alții în jurul lui pier,
Căcĭ Vodă trăsnesce.

E răcnet de mórte, e răget amar
Și tropot de cai și blăsteme
Și urlă vĕzduhul, rĕsbubue, geme,
Trosnesc rupte óse și creerii sar,
Mai grozinicĭ, mai aprigĭ Românii, rĕsar
Căcĭ n'au ei ce teme.
Fug Turcii năvalnicĭ, se 'nghesue, cad
Ca valurĭ mânate pe mare;
De gónă cumplită își pierd rĕsuflare.
In două cu sânge e apa din vad,
Mănâncă pămêntul turcescul rĕsad,
Căutându-și scăparea.

. . . .

S'au dus nebunĭ de spaimă Turcii,
S'au risipit ca pleava'n vent;
Și mulțĭ din ei, sub foc de tunurĭ,

bombardând ferestrile cu pietri. In tot timpul devastațiunei sunau clopotele, făcênd astfel sĕ crescă spaima populațiunei. Poliția era incapabilă de a înfrâna pe turburătorĭ. S'a chemat miliție, care abia cu mare anevoință a putut sĕ scutéscă, ce a mai rĕmas nedistrus la casele și în prăvăliile Sêrbilor. Dintre numerósele acte de vandalism amintim, că mulțimea a spart casa comerciantului sêrb Markovicĭ, pe care a jefuit'o și încendiat'o; a murdărit și a ars stindardul sêrbesc. Vilele Petrovicĭ și Cekicĭ au fost complet devastate și dĕrîmate. La Prilaz căpitanul Maulic a tras 20 de glónțe de revolver asupra mulțimii, rănind de mórte o calfă de măcelar. La Xawer, Potok, Vinkovce, Karlstadt și în alte puncte s'au dĕrîmat prăvăliile comercianților sêrbĭ și s'au petrecut încăerărĭ sângeróse între Croațĭ și Sêrbĭ. Un căpitan cu numele Wittas, care a tras glónțe de revolver asupra turburătorilor, după-ce i-a fost devastată casa, fù tîrît în stradă, bătut grozav și lăsat jos leșinat. Mulțimea voia sĕ-l spânḍure de un felinar, dér alergând trupele, au respins pe turburătorĭ cu baioneta.

In urma acestor scene grozave, s'a publicat în Agram *statariul*. Publicarea a avut resultat, căcĭ ordinea s'a restabilit de-ocamdată.

*

Arangeatorii congresului asociațiunei internaționale studențescĭ, au surprins lumea c'o scire interesantă. Comitetul arangiator al congresului a dat adecă o circulară cătră toțĭ colegii și cătră cei pe carĭ ii interesézĕ, în care spune, că *congresul* convocat pe finele lui Septemvrie în Budapesta, *nu se va ține*. Drept motiv se aduce împrejurarea, că comitetul a aflat, că anumițĭ membrii ai federațiunei ar fi avênd intenția de a face din congres teatru de discuțiunĭ și demonstrațiunĭ privitóre la cestiunĭ politice și de naționalitate, carĭ ating afacerile interne atât ale statului ungar, cât și ale altor state vecine. Realisarea acestor intențiunĭ — ḍic arangeatorii — nu numai ar discredita federațiunea, ci ar face din congres teatrul celor mai urîte certe și neînțelegerĭ.

Cu alte cuvinte, cei de la secția maghiară a asociațiunei aruncă vina pe alții, făcêndu-se a uita, că tocmai ei sunt aceia, carĭ în urma pretensiunei lor de a nu se admite constituirea congresului după nationalitățĭ, au aruncat schinteia neînțelegerii și discordiilor și au făcut imposibilă o organisare pe base sănĕtóse și echitabile. Din tóte însĕ reiese, că Ungurii s'au temut, că vor cădé în congres cu planurile lor, și de cât sĕ sufere un blamagiu chiar la ei acasă, au preferit mai bine a face sĕ nu se țină congresul.

*

Frații noștri din *Bucovina* sunt veselĭ de a puté înregistra un frumos succes cultural la activul luptelor și stăruințelor lor. In 1 Sept. n. s'a deschis în Cernăuțĭ școla gr. or. superióră de fetițe, stând sub direcțiune unitară, însĕ divisată în două paralele — una română și alta rutênă — cu câte opt clase, patru primare și patru superióre. „Deșteptarea“ din Cernăuț îndémnă pe părinții românĭ sĕ-șĭ dea copilele la acéstă școlă și sĕ insiste neîncetat, ca noua școlă sĕ fie organisată astfel, în cât generația mamelor viitóre sĕ fie crescută pentru vatra românéscă, ér nu ca prin școlă sĕ se înstreineze de neamul lor.

*

Până unde ajunge *lealitatea* unor șoviniștĭ maghiarĭ fațǎ cu *dinastie*? Étă o întrebare la care se póte ușor rĕspunde cu ceea ce scrie fóia kossuthistă „Függ. Magyarország“ despre moștenitorul de tron, archiducele Francis Ferdinand.

Impută archiducelui, că de la căsĕtoria sa, n'a mai fost în Ungaria, că nu caută sĕ fie în societate maghiară, că la Petersburg n'a luat cu sine nicĭ un Maghiar etc. Apoi ḍice: „Încă de două orĭ sĕ mai facă Alteța Sa („fenséges ur“) asemenea escursiunĭ, și atuncĭ *în interesul propriei siguranțe* putem sĕ-i recomandăm și noi, *sĕ nu-șĭ mai pună piciorul în Ungaria și nicĭ chiar la vênătore în Marmația sĕ nu mai vină*“....

Ér la alt loc scrie: „Nimenĭ nu i-se va pune în cale moștenitorului, décă se apropie de noi. *Poporul maghiar însĕ nu se va mai apropia de el, — asta e sigur*.... Décă frunzărim istoria nóstră, pe fie-care pagină putem ceti, că *nu se plătesce sĕ anticipăm incredere dinastiei habsburgice*“.

Risipă de vorbă ar fi, décă am încerca sĕ comentăm acéstă isbucnire a furiei kossuthiste. Intrebăm numai: unde sunt procurorii d lui Szell și ai ministrului de justiție Plosz?

*

O veste îmbucurătóre sosesce din Bulgaria. Guvernul din Sofia a luat *mĕsurĭ forte energice contra comitetului macedonean*. Étă ce spun telegramele mai nouĕ sosite din Sofia:

Vice-președintele comitetului macedonean generalul *Zonceff*, împreună cu *Nicoloff*, membru în comitet, au fost arestațĭ și transportațĭ nóptea la órele 10 și jum. la închisórea din Drenova, lângă Têrnova. Imediat după acéstă arestare, s'au făcut perchisiții la localul comitetului unde s'au cercetat cu deamănuntul tóte dosarele și corespondențele comitetului, de la 1895 și până astăḍĭ.

E bătător la ochĭ, că s'au găsit numai hârtii compromițătóre pentru vechiul comitet al lui Sarafoff, și nicĭ o dovadă de vinovație pentru Mihailowski, care a redeschis cancelaria și a continuat cu lucrările curente. Se vorbesce, că Mihailowski șĭ-a scos pașaport, ca sĕ plece în strĕinătate. In afară de generalul Zonceff și de colonelul Nicoloff, nu s'a făcut nicĭ o altă arestare. *Agenția română* însĕ asigură, că la Sofia a fost arestat și Mihailowski împreună cu ceilalțĭ membri ai comitetului și că localul comitetului a fost sigilat de parchet.

Aceste energice mĕsurĭ din partea guvernului bulgar au fost luate în ajunul sĕrbărilor de la Șipca, unde comitetul macedonean pregătise sĕ facă manifestații contra Turciei.

Omenii pățițĭ vor primì aceste depeșe oficióse bulgare cu óre-carĭ îndoielĭ. Este sinceră séu nu prigonirea comitetului macedonean din partea guvernului bulgar? Are sĕ se dovedéscă încă de aicĭ încolo, décă acele mĕsurĭ contra comitetului macedonean s'au luat definitiv, orĭ numai provisoric, până ce va trece serbarea inaugurării monumentului Țarului liberator, cu scop de a puté dobêndi mai ușor dela Turcĭ și dela Rușĭ mult doritele reforme în Macedonia, carĭ sĕ fie mai mult în favorul Bulgarilor. Décă comitetul după acea serbare va întra érășĭ în activitate, atuncĭ totul a fost numai o apucătură, o farsă bulgăréscă.

Impĕratul Wilhelm în Posen.

De câte-va ḍile *împĕratul Wilhelm* se află *în Posen*, unde s'au arangiat marĭ serbărĭ în onórea lui. Opiniunea publică germană și cea din strĕinătate s'a ocupat mult de visita împĕratului în acéstă provincie locuită de Polonĭ, fiind-că între Prușĭ și Polonĭ relațiile sunt forte încordate. Contrastele acestea au fost înăsprite și mai mult prin faimosul discurs dela Marienburg al împĕratului, în care a atacat în mod necrutător pe Polonĭ. Agitația, ce a produs'o discursul împĕratului, era atât de mare, încât se vorbia, că Wilhelm II ar fi renunțat sĕ facă călĕtoria acésta, temêndu-se de demonstrațiunile Polonilor. Călĕtoria în-ĕ s'a făcut și Marția trecută împĕratul și împĕrătésa au întrat în Posen, fără de a-se fi turburat prin ceva festivitățile, carĭ de câte va ḍile se dau în onórea împĕratului.

In 4 Septemvrie s'a desvĕlit pe piața Wilhelm din Posen statua împĕratului Frideric. Au asistat la desvĕlire părechea imperială, principele moștenitor, numerosĭ principĭ, cancelarul imperial Bülow, miniștri prusianĭ și clerul ambelor confesiunĭ. După desvĕlirea statuei părechia imperală, principele moștenitor, principii, cancelarul imperiului și miniștri, s'au dus la casa provincială. Aicĭ împĕratul fù salutat de cătră mareșalul provincial bar. Wilamovitz-Möllen și i-a dat cupa de onóre. Impĕratul *Wilhelm* mulțumind pentru sentimentul patriotic căruia ĭi-a dat espresie mareșalul și pentru primirea, ce i-s'a făcut, adause:

Regret forte mult, că o parte a supușilor mei, carĭ *nu sunt de naționalitate germană*, se acomodéză cu greu condițiunilor de traiŭ prusian. Acésta se datoresce la două marĭ erorĭ: *minciunei*, după care religiunea catolică ar fi atinsă într'un chip óre-care. Intréga mea domnie și vorbirea mea din Aachen dovedesc, *cât de mult respectez eu religiunea*, adecă raportul fie-cărui om cătră Dumneḍeu. Un astfel de calumniator insultă pe urmașul acelui mare domnitor, care a dis, că *fie-care sĕ se mântuéscă după credința sa*. A doua eróre este aceea, că se susține în ómenĭ temerea, că s'ar intenționa ștergerea particularităților de rassă și a tradițiunilor. Asta nu-i adevĕrat. Regatul prusian s'a format din mai multe semințiĭ, carĭ sunt mândre pe trecutul lor istoric și pe particularitățile lor. Acésta însĕ nu-i împiedecă, ca *înainte de tóte sĕ fie bunĭ Prusienĭ*. Așa sĕ fie și aicĭ. *Tradițiile și amintirile pot sĕ se mențină liniștit*. Aceste înse aparțin istoriei, trecutului. *Adĭ nu mai recunosc aicĭ decât Prusienĭ* și sunt dator fațǎ cu munca înaintașilor mei, de a mĕ îngriji, ca *provincia acésta sĕ fie indisolubil legată de regatul prusian*, ca tot-déuna sĕ fie prusiană și germană bună și credinciósă. Golesc acéstă cupă umplută cu sucul viiei de pe țĕrmul Rinului, spre bunăstarea provinciei Posen și a capitalei sale.

La prânḍul de gală, ce s'a dat după parada militară, împĕratul Wil-

---

In Dunăre-au găsit mormênt.
Ér' chiotele asurḍitóre
Ale oștirii românescĭ
Cutremură vĕsduhurĭ 'nalte,
Se sparg în bolțile cerescĭ.

Stă sórele 'n sfințit pe-o culme,
De-atâta mórte 'nmărmurit:
Câțĭ Turcĭ periră numai astăḍĭ
In ḍecĭ de lupte n'au murit
Și 'n raḍa lui sclipesce 'n mândre
Mărgele sângele 'nchiegat
Ca un potop de nestimate
Pe câmpul luptei rĕvĕrsat...

La Sinaia.

Puține locurĭ vor fi în Europa întrégă, carĭ sĕ-țĭ producă o impresiune mai mare, mai vie și mai plăcută decât Sinaia, frumósa reședință de vară română, ascunsă în fundul Carpaților, sub uriașul Buceciŭ.

Și cu deosebire când vii cu trenul de la Brașov, impresionat de munții înalțĭ de piscurile de pétră, pe carĭ le veḍĭ în șir, de pădurile întinse de brad și ajungĭ la Sinaia, ți-se ofere priveliscea posiției vesele și încântătóre a ei, vilele aruncate, risipite par'că de o mână uriașe, contrastul între severitatea și farmecul solemn al munților vĕḍuțĭ până atuncĭ și între tablourile romantice, vesele, cochete, drăguțe, ce ți-le dă Sinaia, cu farmecul ei.

Incă de departe, întrând pe pămêntul românesc, veḍĭ pe deal o sentinelă română, care cu arma ridicate salută trecerea trenului.

De la Predeal ai trei stații: Azuga, Buștenĭ și încă o stație forte mică, Valea Țapului, și în câteva minute eștĭ la Sinaia.

Ajuns în gara de aicĭ, încă nu veḍĭ nimic. Te uițĭ în tóte părțile, nimic, nimic. Pentru a ajunge în oraș, trebue sĕ urcĭ nisce drumurĭ late și frumóse și la sfîrșitul lor numai ți-se desfășóră înaintea ochilor icóna Sinaei cu frumósele ei clădirĭ cu stradele și bulevardele ei. De altfel Sinaia întrégă e aprópe numai un bulevard fără sfîrșit, luminat electric, pe marginĭ cu grădinĭ frumóse și 'n mijlocul grădinilor vilele cele mai frumóse și mai moderne. Bulevardele late și drepte, trăsurile cele mai frumóse sosite peste vară de la Bucurescĭ, hotelurĭ moderne și elegante, unde vine Dumineca și în ḍile de sĕrbătorĭ din orașele din apropiere și de la Bucurescĭ mulțime de lume, ca sĕ petrécă la Sinaia. In genere, décă vré cine-va sĕ vadă lume elegantă română, décă vré sĕ vadă aprópe tot ce are România mai distins, aprópe tótă boerimea ei, sĕ mérgă într'o vară la Sinaia.

Un loc de frunte al orașului îl formézǎ parcul, în mijlocul căruia e chioșcul orchestreĭ și unde cântă musica militară în fie-care ḍi de două-orĭ, ér Dumineca și în ḍile de sĕrbătorĭ de trei orĭ, cele mai frumóse arii naționale și fragmente din operele celor mai celebrii compositorĭ musicalĭ. In parc sunt cafenele elegante, cofetării admirabile și chioșcurĭ de ḍiare. Acolo se întrunesc toțĭ óspeții din Sinaia și când cântă musica, parcul e tot-déuna plin. Cam în mijlocul parcului, e statua principelui D. Ghica, care a făcut forte mult pentru orașul Sinaia; bustul de bronz pe piedestalul de marmoră. Pe piedestal se află inscripția:

Principele
D. GHICA
1816—1897.

ér sub inscripție marca lui princiară.

Eșind din parc, nu după multe cotiturĭ ajungĭ la mănăstirea Sinaia, vechia și tradiționala mănăstire. In curtea mănăstirii curge isvorul, care are atâta importanță la înființarea mănăstirii și a orașului întreg. S'au făcut renovărĭ multe, cu tóte-că zidurile vechĭ ale bisericei mănăstirii și ale chiliilor din jur, mai esistă încă.

Cum treceam prin curtea mănăstirii, vĕḍuì înaintea unei chilii un călugăr bĕtrân, care sta liniștit pe un scaun. Intraiŭ în vorbă cu el și după-ce povestirăm despre multe lucrurĭ, îmĭ ḍise:

— „Ei, bine, când s'a zidit mănăstirea acésta erau alte vremurĭ, vremurĭ mai bune, nu ca acum. Veḍĭ, înainte cu vre-o două-sute de anĭ, nu era nimic p'aicĭ, nimic, nimic, nicĭ mănăstire, nicĭ castel, nicĭ case, nicĭ oraș. Erau nisce prăpăstii, nisce munțĭ sperioșĭ și greu de pétruns. Dér în vremurile acelea, adecă înainte cu vre-o două-sute de anĭ, principele Cantacuzin a fost fugărit de dușmanĭ și d'abia, d'abia a putut scăpa fugênd și rĕtăcindu-se p'aicĭ, printre munții aștia marĭ. Și cum sosise el aicĭ, unde suntem noi acum, a dat de isvorul, pe care îl veḍĭ colo, înaintea chiliei din mijloc. Și-atuncĭ, el bĕù din isvor, că-i era tare sete, și om cu frica lui Dumneḍeu, cum era, se rugà și promise în genunchĭ maicii Domnului, că décă va scăpa cu vieța, va face în locul în care a ajuns și a bĕut apă din isvor,

helm a ridicat un toast pentru Ţarul Nicolae. Impĕratul a primit înainte de prând pe generalul Cevtkow, guvernatorul Varşovieĭ, şi pe oficerii celor douĕ regimente rusescĭ ale sale. Şĭ a esprimat bucuria de a vedé pe oficerii ruşĭ asistând la parada trupelor germane şi a adaugat, că presenţa acésta este o dovadă de vechea fraternitate de arme şi de pretinia credinciósă între Germania şi Rusia.

Pressa streină şi agitaţiile bulgărescĭ.

„Gazeta Naţională“ din Berlin scrie, çă ultimul congres macedonean din Sofia a provocat în pressa ruséscă discuţii, în carĭ locul de frunte îl ocupă ideea, că Bulgaria n'are dreptul sĕ se gândéscă la anexarea Macedoniei şi nicĭ Macedonia însa-şĭ nu trebue sĕ viseze despre autonomie. *„Novoje Vremja“* spune, că în consciinţa poporului bulgar trebue sĕ se înrădĕcineze convingerea sănĕtósă, că valórea stărei de lucrurĭ din Balcanĭ nu se póte întêmpla pur şi simplu prin încercările unui anumit cerc, orĭ cât de numeroşĭ membrii ar avé acesta. Numai adepţii lui Sarafoff ar puté sĕ viseze de anexarea Macedoniei la Bulgaria.

Diarul *„Scirile Bursei“* spune, că politicianii din Serbia şi Bulgaria, în special însĕ partidul filorus, trebue sĕ se gândéscă bine la starea actuală a diplomaţiei internaţionale. E eronată credinţa, că ajunge numai sĕ vrea diplomaţia rusă şi imediat Macedonia se va anexa Bulgariei fără vre-o primejdie pentru pacea universală.

Diarul *„Novosti“* în fine, scrie următórele:

Ar fi o greşală sĕ se dea autonomie Macedoniei. Propaganda Grecilor, Sêrbilor şi Bulgarilor va continua. Şi o împărţire a Macedoniei între Grecĭ, Sêrbĭ şi Bulgarĭ ar fi o greşală. Puterile nu trebue sĕ ia asupra lor greutatea acestei metode încurcate. Singura deslegare prin urmare, ar fi se se lase Macedonia sub autoritatea Porţei, dér sé se introducă reformele trebuincióse.

De asemenea şi *„Pester Loyd“* discută aceste importante comentarii ale pressei rusescĭ şi le consideră ca fórte practice, în special pe ale diarului „Novosti“, pe carĭ le relatéză mai pe larg precum urméză: „Novosti“ spune mai întâiŭ, că ar fi o greşală sĕ se dea Macedoniei autonomia. Propaganda Grecilor, a Sêrbilor şi a Bulgarilor n'ar înceta prin acésta, ci s'ar întórce numai, nu contra Turciei, ci contra Macedoniei autonome. Şi împărţirea Macedoniei între Grecia, Serbia şi Bulgaria, ar fi o mare greşală. Căcĭ mai întâiŭ ar trebui, ca Macedonia sĕ fie ruptă de Turcia, ceea-ce n'ar fi uşor, şi pe urmă ar veni împărţirea, care ar produce şi mai mare încurcătură. După tóte acestea rĕmâne o a treia cale, care e şi cea mai simpatisată de diplomaţie, adecă de a se lăsa Macedonia sub stăpânirea Porţei, dér cu condiţia sĕ se introducă reformele necesare. Pentru reuşita acestui plan, „Novosti“ propune érăşĭ ca şi acum douĕ sĕptĕmânĭ, revisuire tratatului din Berlin într'un congres internaţional. Diarului „Novoje Vremja“ nu i-a plăcut de loc acéstă idee şi imediat a declarat, că Rusia nu va fi de acord cu aceia, carĭ pledéză pentru convocarea unei conferinţe internaţionale în cestiunea Macedoniei.

Noi credem, — termină „Pester Lloyd“, — că nicĭ una din celelalte puterĭ, carĭ au semnat tratatul din Berlin, nu simte nevoia specială a unei asemenea conferinţe, care precum reiese din aceste date, n'a fost decât o încercare diaristică, lansată de „Novosti“. Cum a venit în gândul unora sĕ caracteriseze acéstă încercare drept o propunere a contelui Goluchowski, ér respingerea ei de către „Novoje Vremia“, ca o nereuşită a politicei austro-ungare, este pentru noi cu totul de neînţeles.

Cea mai elementară cunóscere a tendinţei politicei austro-ungare în Orient ar fi de sigur suficientă pentru a evita o asemenea greşală. Calea reformelor pe care a arătat'o „Novosti“ e de sigur singură dréptă. Dér pentru reuşita ei nu e de loc nevoie de revisuirea tratatului dela Berlin de către o conferenţă internaţională, deórece reformele sunt prevĕdute în chiar tratatul din Berlin, la articolul 23. Austro-Ungaria şi Rusia au reamintit în continuu în ultimele lunĭ Porţei obligaţiile carĭ decurgeau din acest articol, şi neliniştea, care domnesce actualmente în Macedonia, putea de sigur sĕ determine pe cei de la Constantinopol sĕ pricépă cestiunea, care se discută de un timp atât de îndelungat.

Urmărirea unui supus strein pentru tricolor.

Braşov, 5 Sept. n. 1902.

Lunia trecută am audit, că un vizitiu al unui proprietar din România, ar fi fost tîrît la poliţia din oraşul nostru şi ar fi fost chiar închis, fiind-că purta pe pălărie tricolorul roşu-galben-vênĕt.

Unul din colaboratoriĭ noştri vĕduse Duminecă pe stradele oraşului pe acel surugiu, despre care se svoniseră cele de mai sus. Era un om înalt, voinic şi îmbrăcat în frumosul costum tradiţional al surugiilor boerescĭ din ţéră.

Svonul s'a adeverit şi chiar stăpânul acelui vizitiu vine acum şi se plânge la forul diarului nostru de păţaniile sale la poliţia din Braşov.

Acest domn este proprietarul din judeţul Prahova, domiciliat în Văleniĭ de munte, Ion I. *Cereşanu.*

Din scrisórea d-sale, adresată din Sinaia directorului foiei nóstre cu data de 20 August st. v., aflăm de bine a estrage următórele pasage caracteristice, de natură a ilustra mai mult decât suficient escesele de zel ale poliţiei nóstre şi urmările lor condamnabile în prigonirea colorilor românescĭ.

Cât de absurde şi compromiţĕtóre pentru însăşĭ autoritatea poliţienéscă pot fi asemenĭ urmărirĭ, se póte vedé din următórea descriere a d-lui *Cereşanu:*

Duminecă, în 19 curent — dice d-l Cereşanu în scrisórea sa — eram împreună cu vĕrul meu, Ion Gr. Cereşanu, magistrat la tribunalul Prahova (jude la tribunal) şi cu soţiile nóstre, la Braşov în escursiune cu trăsura cu 5 cai (poştalion românesc).

Vizitiul sĕu surugiul nostru era îmbrăcat în costumul nostru românesc, avênd la pălărie panglicĭ tricolore, cum cred, că scițĭ, că se pórtă la noi în ţéră. Duminecă s'a dus vizitiul nostru sĕ cumpere dela un magazin de acolo mai multe lucrurĭ pentru dênsul. Ce sĕ vedĭ însĕ? El a fost înhăţat de agenţiĭ poliţienescĭ şi dus la poliţie, sub cuvênt, că nu-i este ertat a pune tricolorul românesc în Ungaria. Noi, audind de acest lucru, ne-am dus la poliţie, unde am întêlnit pe şeful poliţiei, un domn al cărui nume nu-l cunóscem, şi i-am explicat, că cel deţinut e vizitiul nostru şi, că acésta este uniforma, pe care o au surugiiĭ la noi în ţéră. I-am atras atenţia, că n'am sciut, că Unguriĭ nu voiesc a se purta acest tricolor românesc.

Şeful poliţiei ne-a spus, că trebue sĕ ia tricolorul dela pălărie, ér în costum póte sĕ umble prin oraş, însĕ după legile d-lor, sĕ plătéscă o mică amendă şi va fi imediat liber.

I-am mulţumit acestui domn şef de poliţie şi ne-am retras. În acelaşĭ timp a părăsit şi d-lui poliţia, mergênd în oraş.

Surugiul a fost condus la sub-şef, pentru a-i fixa amenda. (Am uitat a Vĕ spune, că panglicile le-a scos dela pălărie şi le-a încredinţat vĕrului meu spre păstrare, cu rugămintea, de a nu le pune, decât la plecarea nóstră. In timpul, când se petreceau acestea în sala poliţiei, ajutorul poliţiei a eşit furios din camera sa şi a strigat la noi cu gură mare, ca sĕ tăcem, când e de faţă căpitanul sĕu şeful poliţiei).

In fine după-ce domnul căpitan a plecat, am rĕmas spre a ni-se fixa amenda, a o plăti şi a ne lua vizitiul, sĕ vadă de cai.

După aşteptare de o oră în sala poliţiei, ese un agent de origine Român, care tocmai arestase pe vizitiu şi ne spune, că trebue sĕ plătim 10 coróne amendă, ér vizitiul sĕ rĕmână închis 24 óre, pentru-că a purtat tricolorul român (se vede, că au mare frică de acest tricolor!), cerênd în acelaşĭ timp dela vĕrul meu panglicile, spre a le ţine acolo, ca *„corpus delicti“*. Noi, carĭ doriam sĕ plecăm Lunĭ diminéţa neapărat, spre a scăpa de acéstă şicanare cât mai curênd, am întrat la vice-căpitanul, care după-ce ne-a făcut sĕ aşteptăm, ne-a dat cuvêntul.

Noi i-am esplicat cererea nóstră, că suntem dispuşĭ a plăti amendă şi mai mare, numai sĕ nu-l închidă, căcĭ avem nevoie de dênsul, pentru a îngriji de cai şi a-l avé la disposiţie, pentru a pleca în ţéră. Nu a voit sĕ ne facă altă concesie, decât sĕ-l ţină închis 12 óre şi sĕ plătim 10 coróne imediat. Ne-am executat imediat şi după ce am plătit, ni-s'a dat de către agentul, care a arestat pe vizitiu, o chitanţă de primirea celor 10 coróne pe un simplu petec de hârtie murdară şi ruptă, fără stampila poliţiei, fără a fi luată din o condică a autorităţiĭ, cum se face în tóte ţĕrile din lume. Acéstă chitanţă o avem în posesiunea nóstră şi o putem arăta la nevoie.

În fine, după tóte astea, l'am lăsat pe vizitiu sĕ-şĭ facă pedépsa, lăsându-i 3 coróne pentru a avé mâncare, spunêndu-mĭ agenţiĭ poliţiei, că îi este îngăduit sĕ-şĭ cumpere, ce poftesce.

După plecarea nóstră l'a închis şi i-au luat baniĭ sub cuvênt, ca sĕ-i aducă mâncare, şi i-au dat la 1 óră puţină pâne, o bucată mică de carne de porc şi varză. Afară de asta 'i s'a luat tabacherea cu tutun, ca sĕ nu pótă fuma şi la 10 óre i-au dat drumul, aşa că Lunĭ diminéţa ne-am grăbit sĕ părăsim acest oraş...

Pe la 6½ diminéţa, Lunĭ, am trecut pe la Redacţia diarului D-vóstre, însĕ fiind prea de diminéţă, nu am găsit pe nimenĭ spre a puté relata şicana, ce ni-s'a făcut“.

În fine d-l Cereşanu ne rógă sĕ publicăm cele comunicate, pentru-ca sĕ afle tótă lumea cum sunt trataţĭ la poliţia din Braşov supuşiĭ unui stat vecin, şi ne asigură, că cele relatate sunt adevĕrate până la cel din urmă cuvênt.

*

Dând loc plângerii de mai sus, rĕspunderea pentru amĕnuntele comunicate o lăsăm, firesce, în sarcina autorului scrisorii. Décă însĕ tóte cele împărtăşite sunt exacte, atuncĭ nu putem sĕ dicem nimic pentru apĕrarea poliţiei nóstre.

E caracteristic, că fóia maghiară de aicĭ, care altă-dată scie sĕ facă pe monitorul poliţiei braşovene, n'a luat despre casul de mai sus nicĭ o notiţă. De ce atâta indiferenţă faţă cu condamnarea surugiului din România, când acésta s'a făcut cu scopul declarat de a se dovedi, că aicĭ nimĕnui nu îi e permis de a purta tricolorul român? Nu cumva d-l căpitan al poliţiei s'a prea pripit, uitând că faţă c'un supus român trebuia sĕ aibă în vedere consideraţiunĭ dictate de obiceiurile şi prescrierile internaţionale?

D-lui Cereşanu, după părerea nóstră, simţindu-se nedreptăţit prin procedeul poliţiei din Braşov faţă cu surugiul sĕu, nu-i rĕmâne decât sĕ céră reparaţie pe cale diplomatică. Noi putem sĕ regretăm şi sĕ reprobăm astfel de procedeurĭ, dér numai ministeriul de externe din Bucurescĭ e în stare, ca prin intervenirea sa sĕ facă sĕ 'nceteze astfel de escese de zel poliţienescĭ faţă cu supuşii românĭ, carĭ petrec aicĭ.

---

o mănăstire, spre vecĭnică pomenire de scăparea lui. Şi i-a ajutat Dumnedeu şi a scăpat de duşmanĭ, carĭ îl urmăreau mereu, chiar şi pe aicĭ, dér, cum era pe aicĭ numai un codru des şi neumblat, nu-l putură găsi. Şi după-ce a scăpat prinţul, neavênd destulă siguranţă sĕ mai rĕmână în ţéră, după câtă-va vreme s'a dus la Ierusalim, la sfântul mormênt al Domnului nostru Isus Christos, şi i-a plăcut tare acolo şi a fost şi pe muntele Sinai, care e vestit în biblie. Şi-apoi când s'au mai liniştit lucrurile în ţéră, s'a întors în ţéră, téfăr şi întreg, şi a venit érăşĭ aicĭ, a zidit mănăstirea tot din pétră cu cheltuielĭ fórte marĭ, cum erau pe vremea aceea, şi în semn de aducere aminte de când a fost la sfântul mormênt, i-a pus numele mănăstirea Sinaia. De-atuncĭ, decĭ de anĭ n'a fost nimic pe aicĭ, decât mănăstirea. Dér când a venit regele nostru în ţéră, a făcut o călĕtorie p'aicĭ prin munţĭ şi mult i-a plăcut şi s'a gândit sĕ-şĭ facă aicĭ palat ca'n poveştĭ, în mijlocul brădetului de munte. Şi-apoi de-atuncĭ, de când s'a zidit palatul, au venit boerĭ peste boerĭ şi şi-au clădit fie-care case şi ville şi au făcut Sinaia de astădĭ, care par'că e raiul lui Dumnedeu.“..

Am mai stat mult de vorbă cu bĕtrânul călugăr, înduioşat de dragostea, ce-o arăta el către mănăstire, către oraş, către rege şi ţéră, înduioşat de tonul lui, de vocea lui rară şi bĕtrânéscă, făcêndu-mĭ impresia, că aud vorbind un cronicar de-al nostru din vechime. L'am mai întrebat multe lucrurĭ şi despre tóte mi-a dat rĕspunsurĭ fórte clare. Ne-am despărţit încântaţĭ unul de altul, l'am îmbiat cu ţigărĭ şi după-ce mi-a făcut cu mâna semnul binecuvêntării, am plecat.

In dosul mănăstirii se află o mică grădină zoologică, cu câte-va animale din munţii ţĕrii, închise în gratii marĭ de fer. Sunt patru gratii marĭ, în care sunt mai mulţi urşĭ, dintre carĭ doi de-o mărime colosală. Afară de acestea mai sunt încă câte-va gratii cu vulpĭ şi cu diferite paserĭ şi animale mai micĭ. Ingrijitorii grădinii stau tot-déuna acolo şi dau esplicaţii.

In partea stângă a acestei grădinĭ zoologice se începe drumul, care duce la vestitul castel Peleş, un drum admirabil, lung, lat şi drept, séra luminat electric, numit: „Strada Carmen Sylva“. Mergĭ aprópe un sfert de cés pe el şi la o cotitură a lui, după-ce ai trecut de ghereta sentinelei şi de cascade, lângă care se află frumosul lac cu lebede, zărescĭ de-odată turnurile strălucitóre ale fermecătorului castel. Mergĭ înainte pe drum şi-ajungĭ la casarma corpului de gardă, care se află aprópe de castel, în partea dréptă. Casarma acésta e zidită într'adins în formă de fortăréţă veche şi ruinată. De-asupra are turnurĭ rotunde şi cu ferestre micĭ, ér turnul mare din faţă, de-asupra e construit ca şi când ar fi vechiŭ şi ruinat de bombardărĭ. Casarma acésta este paza castelului şi în tótă vremea pe dinaintea ei se plimbă mereu sentinele cu arma la umĕr, care se schimbă la fie-care cias. Inaintea porţilor casarmei, sunt patru tunurĭ marĭ, îndreptate cu gurile spre castel şi la fie-care tun sunt aşedate jos, pe băncĭ de lemn, câte trei piramide de bombe. Tunurile acestea sunt luate dela Turcĭ, în rĕsboiul din 1877/78.

Tócmai când mĕ uitam la casarma acésta, care mĕ impresionă fórte mult şi mĕ făcŭ s'o admir multă vreme, douĕ trăsurĭ ale curţiĭ cu lacheiĭ în livrele, trecură pe lângă mine, mergênd la castel. Era principele Carol însoţit de douĕ dame de onóre, carĭ se reînapoiau dintr'o escursiune. Sentinelele stătură în loc şi presentară arma, ofiţerul de serviciu, îmbrăcat în uniforma de mare ţinută salută, stând nemişcat, ér eu . . . îmĭ ridicaiu pălăria, uitându-mĕ cu drag . . . Principele şi damele de onóre ne resalutară.

Intre casarmă şi între castel sĕ află un obelisc admirabil de marmură albă, de-asupra c'un vultur aurit cu aripele întinse. Pe piedestalul obeliscului se află gravate următórele cuvinte:

PATRI
VALIDORUM OOLONORUM
TRAIANENSIUM REGNI
IN MEMORIAM
XXV ANNORUM LABORIS
1866—1891
IOSEPHINA, LEOPOLDUS, ANTONIA, MARIA.

Acest obelisc e făcut de mama regelui lângă falnicul castel, ca amintire de 25 de anĭ, de când a întrat regele în ţéra românéscă.

Plecaiŭ mai departe şi ajunseiŭ înaintea castelului Peleş. Cum sĕ-l descriu? Un palat pompos şi fermecător, clădit în stilul vechiŭ românesc şi compus cu mult gust şi cu multă artă, din piétră, fer, bronz, marmoră, geamurĭ de cristal colosal de marĭ, balconurĭ strălucite, galeriĭ cu verdéţă şi-apoi florĭ, florĭ şi érăşĭ florĭ... Pe dinaintea lui sentinele înarmate se plimbă

SCIRILE DILEI.

24 August v.

Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, se va ține, cum scim, în 1/14 și 2/15 Septemvrie a. c E mult de dorit ca membrii Asociațiunei și în genere poporul nostru sĕ dovedéscă cât mai mare interes pentru marea țintă a Asociațiunei printr'o participare cât mai viuă și numĕrósă la acéstă adunare, care de astă-dată se va ține în Oravița, Bănat. Atragem atențiunea membrilor Asociațiunii, că pentru dus și întors la adunarea din Oravița pot căpĕta dela biuroul Asociațiunii (Sibiiu str. Morii nr. 8) bilete de drum pentru calea ferată cu preț redus (bilet de clasa III pentru cl. II și $^{1}/_{2}$ bilet de cl. II pentru clasa III), care trebue sĕ le céră cel mult până în 10 Septemvrie a. c.

La începutul anului școlar. I. P. S. Sa archiepiscopul și metropolitul Ioan *Mețianu* a adresat clerului din archidiecesa gr. or. transilvană un călduros circular, în care face atenți pe preoți la împlinirea cu consciențiositate a datoriei celei marĭ, ce o au față de învĕțarea și luminarea poporului. Preoții sĕ facă tóte pregătirile necesare pentru frequentarea regulată a școlei din partea elevilor și a invita pe învĕțătorĭ la împlinirea datoriei lor.

De ce s'a revocat congresul asociațiunei „Corda Fratres"? Diarul banfist *„Magyar Szó"* spune, că pe lângă causele, ce le aduce circulara comitetului aranjator, mai sunt și alte cause pentru carĭ s'a revocat congresul, ce era sĕ se întrunéscă în Budapesta. Amânarea, respective revocarea congresului s'ar fi făcut la *„dorința espresă a Majestății Sale și a ministrului președinte Coloman Szell*, carĭ au intervenit la ministeriul de culte. Ca motiv a servit apropiata *serbare Kossuth*". In privința timpului nu erau de cât 5 dile dela serbarea Kossuth și până la întrunirea congresului. Era probabil, că studenții din strĕinătate ar fi venit la Budapesta cu cincĭ dile mai curênd, ca sĕ vadă serbarea Kossuth, ba printre anumite cercurĭ ale studenților maghiarĭ se lansa ideia, ca studenții strĕinĭ sĕ fie atrașĭ și ei la serbare. Posibilitatea unei manifestațiunĭ internaționale (pentru Kossuth) li-a dat de gândit cercurilor mai înalte și din causa acésta s'a întêmplat intervenirea la ministeriul de instrucțiune publică. — Acestea sunt părerile lui „Magyar Szó". Diarele kossuthiste nu se îndoesc, că așa este. — ??

Mai adaugăm, că Dr. Rudolf *Ludwig*, presidentul federațiunei internaționale studențescĭ „Corda Fratres", și Dr. Cornel *Semenyei* presidentul secției maghiare, și-au dat dimisia.

Sfințire de biserică. In comuna *Trip* (țéra Oașului) s'a făcut la 28 Aug. sânțirea din nou a bisericei române unite de acolo. Biserica neavênd turn mai înainte, prin zelul și stăruința preotului local Ales. Mirișianu și prin iubirea de jertfă a poporului, s'a zidit un turn frumos și tot-odată s'a renovat și biserica. Sfințirea s'a făcut prin delegatul episcopesc Iosif Pap Lemeni protopop în Apa, pe lângă asistența a patru preoțĭ din tract.

Desastrul din Martinica. Din *Paris* se telegrafézā, că amĕnuntele sosite cu privire la ultimele erupțiunĭ ale vulcanului Pelée, sunt îngrozitóre. Numĕrul victimelor se evaluézā la 9000. Vaporul „Tage", care lucra la salvarea victimelor, a dispărut. Sunt bănuelĭ, că vaporul a cădut și el pradă plóiei de foc.

Din-Uióra-de-Mureș ni-se scrie, că la 28 Aug. s'a dat acolo o petrecere de vară. Petrecerea a fost aranjată de însașĭ inteligența din localitate, cu concursul tinerimei din împrejurime. Tinerimea era îngrijată încâtva față de caracterul pur românesc al petrecerei, căcĭ se vorbia înainte, că „pavilionul de vară al erariului" (Liget) s'ar fi punênd la disposiția comitetului aranjator gratuit, însĕ cu condiția sĕ li-se facă Maghiarilor hatârul de a pute sĕ jóce un „ciardaș". Temerile au fost justificate, căcĭ într'adevĕr s'a jucat un „ciardaș" de către cincĭ părechĭ din inteligența maghiară. Lucru firesc, că tinerimea n'a putut sĕ privéscă pasivă la acest abus și a și protestat contra „cĭardașului", în mod demn însĕ și fără sgomot. Unii din Maghiarĭ amenințară îndată, că nu vor mai ave Românii sală gratuită în Uióra. Amenințarea acésta însĕ n'avea nicĭ un rost, fiind-că sala nu că a fost pusă la disposiția comitetului gratuit, ci — după cum sunt informat — a fost scump plătită. Corespondentul nostru esprimă speranța, că pe viitor nu se va mai repeta lucrul acesta.

Nouă cancelarie advocațială. D-l Dr. Toma *Cornea*, advocat, aduce și pe acésta cale la cunoscința publicului, că cu 1 Sept. st. n. și-a deschis cancelarie advocațială în *Sighișóra*.

Petrecerea brașovechenilor. Dumineca trecută la 18/31 Aug. s'a dat în grădina de la Pomul verde o petrecere de vară de către membrii corului bisericei gr. or. din Brașovul-vechiŭ. Inainte de dans corul dirigeat de d-l *Nicolae Oancea* jun. a esecutat mai multe quartete. s'au mai declamat anecdote și cantonete, ér sfîrșitul părții de spectacol l'a format piesa teatrală „Ștefan Hudicĭ" de V. G. Morțun. Deși V. G. Morțun autorul, și-o întituléză comedie, piesa este de la început până la sfîrșit dramatică și diletanții dușĭ în eróre de sigur de titlul acesta, încercau sĕ scótă efecte comice de unde nu putea și nu era natural sĕ iasă de cât seriositate. Stefan Hudicĭ e o piesă socială. Un boer mai în vêrstă ia o fată de țĕran, trăesce cu ea, mai târdiu se cunună și duc o viață nu tocmai fericită. Ana, femeia lui Stefan, are un amant, cu care vrea sĕ fugă. Stefan Hudicĭ îi surprinde și trage douĕ focurĭ asupra nevestei sale, amantul scapă și soțul se împușcă și el. Cam acesta ar fi subiectul. Ce comedie póte sĕ fie asta și unde încape aicĭ interpretație comică? Diletanții, ómenĭ muncitorĭ. carĭ póte șĭ-au lăsat alte afacerĭ și și-au dat tótă silința sĕ învețe rolurile, au fost lipsițĭ cu desĕvêrșire de orientare în alegerea și jucarea acestei piese. Ar trebui, ca d-nii diletanțĭ, înaintea vreunei astfel de producțiuni sĕ cérā sfatul ómenilor cunoscĕtorĭ în materie, ca sĕ nu-șĭ pérdă vremea muncind așa pe întuneric. De altfel a fost lume multă și grădina avé un aspect de sĕrbătóre. Petrecerea a durat până târdiu spre diuă într'o animație frumósă și românéscă.

Móșe iubilantă. Un cetitor al „Gazetei" ne spune, că Reveica Voicu, născută Jugănaru, móșe în Brașovul-vechiu, își serbéză acum iubileul de 20 anĭ de când servesce ca móșe. In acest timp, cu cea mai mare punctualitate și zel, a asistat la 1020 de nascerĭ, partea cea mai mare românĭ. — Despre jubilanta ni-se spune, că a învĕțat carte numai cu litere chirilice, dér prin cetire de gazete românescĭ s'a deprins acum a scrie și ceti bine cu literile usitate adĭ.

Petrecerea din Zlatna. Din Zlatna ni-se scrie cu data de 31 August. n. 1902: Stimate domnule Redactor! In sesonul verei acesteia „Reuniunea fem. rom. greco-cat. din Zlatna", înființată numai în diua Sf-ților Constantim și Elena a. c., a aranjat deja douĕ petrecerĭ, care de care mai frumóse. Pentru o reuniune atât de tînĕră așa ceva nu este lucru ușor. Dér totușĭ se póte vedé, că deși puținĭ inșĭ, cu puterĭ unite și în bună înțelegere se pot face lucrurĭ frumóse. In diua de S-ta Mărie, Reuniunea a aranjat o petrecere de vară, care atât din punct de vedere moral, cât și material a avut un succes neașteptat de bun. In acea di după amĭadĭ dela 2 óre până la 8 óre séra poporul șĭ-a petrecut în „Costa oprită", ér séra pe la 9 óre și 30 minute în pavilonul ospătăriei comunale s'a întrunit o societate alésă de dame, domnișóre drăgălașe și domnĭ. Seria dansurilor s'a început cu o „Horă", după care au urmat alte și alte dansurĭ, carĭ de carĭ mai însuflețite până în dorĭ de di, cu întrerupere la medul nopții, când a fost pausa In cununa frumósă de dame și domnișóre am putut observa dintre strĕinĭ pe d-șórele: Elisa, Valeria și Gracella Iancu din Săcărâmb; Maria si Iulia Darvaș, Blașiŭ; Leopoldine Schulț, Alba-Iulia; d-l Pompiliu Piso cu dómna și d-șóra Silvia Piso, Săcărâmb; d-l Procopiu Herlea notar Cujir cu d-șórele Malvina și Lucreția; d-l Ioan Dumitrean proprietar cu d-șóra Victoria Dumitrean din Șard; d-l Popoviciu preot în Cib cu d-na și d-șórele Maria și Lucreția; d-șórele Mâly, Szunega Erzsi, d-nii Dr. Eugen Porea medic în Basna; Virgil Rades, jurist, Liviu Victor, Felix și Zeno Dumitrean, Aurel Pop înv. toțĭ din Șard; Augusto Mazuchi abiturient, Brașov, și alțĭ mulțĭ, pe carĭ décă i-am scăpat din memorie, mĕ rog sĕ fiu scuzat. — *Rep.*

Avis. Toțĭ P. T. Domnĭ, carĭ au primit „Liste pentru subscrierea de acțiunĭ, la „Economia" cassă de împrumut și păstrare, societate pe acțiunĭ în Cohalm" și încă nu le-ar fi înapoiat, sĕ binevoiéscă a le returna d-lui Ioan Buzea, asesor opidan în Cohalm, cel mult până în 15 Septemvsie st. n. a. c. In numele comitetulu fundator. *Ioan Bercan*, paroch.

Tinerimea română din Gurghiu a arangiat la 28 August n. o petrecere, care — după cum ni-se scie — a reușit peste așteptare. Au participat nu numai Românĭ din împrejurimea Gurghiului, ci și din depărtărĭ mai marĭ. Venitul de 24 cor. al petrecerei destinat pentru masa studenților din Blașiŭ, a fost trimis la destinație.

Concert. Musica orășenéscă va da mâne, Dumineca séra un concert cu program variat în sala cea mare a Redutei. Inceputul la 8 óre. Intrarea 60 banĭ.

Villa Kertsch. Atragem atențiunea publicului, care petrece în vilegiatură la Brașov, asupra vilei Kertsch, situată lângă palatul de justiție, unde se află odăi arangiate cu tot comfortul, ér în parterre restaurant cu grădină.

Noul cosmetic este la noi veritabilul lapte de castravețĭ englezesc al lui *Balassa*, care face sĕ dispară în câte-va dile pistruile de pe obraz, petele de maiŭ și tot felul de nĕcurățeniĭ ale fețeĭ. Netezesce sbârcelele și înviorézā pielea. In Anglia damele nu întrebuințézā alt cosmetic, decât lapte de castravețĭ, 1 sticlă 2 coróne, săpun de castravețĭ 1 corónă, pudră 1 cor. 20 banĭ. Se trimite cu poșta de farmacistul *G. Balassa* din Timișóra. Se găsesce în tóte farmaciile.

Avis
pentru adunarea generală a „Asociațiunii".

Se aduce la cunoscința On. Public, că în Oravița fiind puține hotele, óspeții, carĭ vor lua parte la adunarea gen. din 14 și 15 Sept. a. c., vor fi în parte mare încuartirațĭ în case private.

Toțĭ cei ce doresc a participa la amintita adunare, sunt în urmare poftițĭ, conform programului deja publicat, de a se anunța la adresa institutului „Oraviciana".

Trenul sosesce la Oravița de 3 orĭ pe di, și anume la órele $11^{1}/_{2}$ a. m., la $7^{1}/_{2}$

în lung și în lat. Înaintea celor douĕ porțĭ marĭ, carĭ dau în curte, sunt douĕ tunurĭ vechĭ, avênd érășĭ jos câte trei piramide de bombe. Pe cel dintâiŭ tun este scris:

Tun
luat dela Turcĭ
în rĕsboiul din
1877/78
La PLEVNA
În reduta Opanes.

Ér pe al doilea:

Tun
luat dela Turcĭ
în rĕsboiul din
1877/78
La PLEVNA
În reduta Bucova.

La un colț al castelului, jos, lângă cele douĕ porțĭ marĭ, e o sală mare cu ușă cu gratiĭ de fer, așa că se póte vedé înăuntru. Sala acésta este plină cu haine de fer medievale, cu zale, cu cuirasse, cu arme vechĭ de tot felul, cu stégurĭ luate dela Turcĭ, un arsenal întreg și 'n același timp un museu admirabil. În jurul săliĭ sunt formele a opt ómenĭ, îmbrăcațĭ în fer și cu lăncile în mânĭ, cu coifurĭ cu penaj și cu viziere. Într'un colț al săliĭ, se află douĕ porțĭ marĭ de lemn, legate, ferecate cu șinĭ de fer și bătute cu cuie puternice și pe carĭ stă scris:

PORȚILE CETĂȚIĬ VIDIN
Luate dela Turcĭ
Rĕsboiul 1877/78.

De-asupra lor săbiĭ, puscĭ vechĭ, sulițe, lăncĭ, stégurĭ și o mulțime de alte arme luate dela Turcĭ.

Am stat fórte mult și am admirat acele arme negre și vechĭ, acele trofee ale armatei române, în falnicul rĕsboiŭ pentru neatêrnare.

Pe turnul cel mare al castelului, în vêrful căruia, când regele se află la Sinaia, fâlfâie un stég mare tricolor, se află orologiul castelului, ér sub orologiŭ este scris:

XXV SEPTEMBRE
MDCCCLXXXIII.

adecă data și anul, când castelul a fost terminat complet. Zidirea fusese începută mai înainte cu câțĭ-va anĭ, dér isbucnind rĕsboiul din 1877/78, lucrările au fost întrerupte și nu s'au continuat până după sfîrșitul glorios al rĕsboiului.

Castelul mai are câte-va porțĭ puternice de fer. În jurul lui, în câte-va boltiturĭ marĭ în zid, sunt statue marĭ de marmoră, carĭ represintă cavalerĭ din vechime, cu săbiĭ, cu lăncĭ și cu sulițe. Pe turnul rotund din colțul stâng al castelului se află marca țĕrii, fórte mare, scósă în relief, aurită și colorată cu mulțime de colorĭ.

În fața castelului se află un basen mare, o fântână artesiană admirabilă, din mijlocul căreia apa se ridică în sus la o înălțime uimitóre, pentru a cădé în formă de plóie până peste marginile de marmoră ale basenului. Ér în jurul lui și în tóte părțile castelului, sunt straturile cele mai frumóse de florĭ, pe carĭ mi-le pot închipui, și cum n'am mai vĕdut nicĭ în chipurĭ, nicĭ în fotografiĭ. Sunt cele mai diferite forme de straturĭ, aranjate splendid, cu cele mai scumpe și mai fine florĭ indigene și exotice. Se cheltuesc miĭ de francĭ anual numai cu straturile acestea, la carĭ grădinariĭ lucră și curăță în continuu. E un tablou feeric, când stând între castel și straturĭ, îțĭ întorcĭ capul și privescĭ când strălucitorul castel, când straturile de florĭ și fântâna din mijlocul lor, când turnurile de cetate veche ale casarmei corpului de gardă... Am vĕdut câte-va plante cu frundele cel puțin de doi metriĭ lungime și un metru lățime. Și frundele erau verdĭ, verdĭ de tot, de-un verde deschis, încântător.

Nu departe de castel se zidesce noul palat al principelui Ferdinand, care promite a fi splendid. Un drum în apropiere conduce la palatul actual al principelui, care se află și mai departe, tocmai în mijlocul brădetului.

Dér se înserá și trebuia sĕ plec. Se audia trenul, care sosise în gară.

Și coborînd dela aceste locurĭ fermecătóre, pe care vine sĕ le admire tótă țéra, vin chiar streinĭ din depărtărĭ marĭ, trecuiŭ érășĭ pe drumul lung și admirabil, pe strada Carmen Sylva, trecuiŭ din nou pe lângă ghereta sentinelei, pe lângă cascade și lacul cu lebede, vĕduiŭ érășĭ mica grădină zoologică, vechea mănăstire și importantul isvor al ei, coborîi la gară pentru a mĕ reînapoia de unde am plecat, cu sufletul încântat, înveselit, mulțămit. Fusesem la Sinaia, vĕdusem Peleșul, falnicul Peleș, și acestea pentru câtă-va vreme erau de-ajuns pentru mine, doritor de impresiunĭ însuflețitóre.

Brașov, August 1902.

Stelian.

ra și 1 nóptea. Se recomandă On. óspeţî, nisuiéscă a sosi cu vr'unul din cele ouĕ trenurĭ de diua, căcĭ încuartirarea greu se póte efeptui nóptea în case ivate.

Bilete pentru banchet se vor estrada ımai acelor persóne, carĭ se vor anunţa ımai decât, tot la adresa institutului „Oraciana".

Comitetul aranjator.

Un viscol puternic.

Ḑilele trecute a fost la Podul Iloai România) un viscol puternic, ne mai pomeit, care a pricinuit pagube marĭ. Viscolul ra însoţit de grindină cu fulgere și trăsnete.

La spital pavilionul bolnavilor a fost esvălit cu totul, ér parte din zidărie in causa violenţei vêntului a fost dĕımată. Tot la spital a fost descoperit și parte dĕrîmat antreul dela pavilionul entru consultaţii, vitrajul a fost distrus u desĕvêrșire, ușile luate pe sus, ér geaıurile făcute pulbere. In curte, tóte geaıurile au fost sparte, ușile trântite jos, ardul luat de vênt și dus la distanţă de 00 de metrii.

Furtuna a pricinuit marĭ stricăciunĭ a frumósa clădire destinată pentru școlă. Biserica în parte a fost descoperită, gardul fărmat și luat pe sus. Panica a fost de ıedescris în orășel. Vêrtejul a luat aprópe óte baracele, purtându-le pe sus, ca pe ıisce pene.

Vitele înspăimântate au rupt frânhiile, și îngrozite, mugind fugeau ca turate pe strădĭ, prin grădinĭ, sărind gardurile, împrăsciindu-se în întreg cuprinsul ĕrgușorului. Omenii în spaimă, unii plângeau, ér alţii fugeau în nescire zăpăciţĭ.

Mulţĭ au fost rănițĭ, dér din fericire ıu avem de înregistrat nicĭ o nenorocire.

Aprópe tóte casele au fost descoperite; hambarele, gardurile și îngrăditurile unt cu desăvêrșire distruse.

Hambarele și casa d-lui S. Schor, au ost distruse.

Acoperemintele de stuf ale căsuţelor ĕrănescĭ erau luate pe sus, purtate de furtună, ér parte se aninau prin creștetele arorilor mai marĭ.

In cuprinsul întregei comune, stricăciunile sunt fórte marĭ.

Sătenii de prin cătune, vĕḑênd deslănţuirea acestei îngrozitóre furtunĭ, în cele mai multe părţĭ s'au refugiat prin biserici, îngenunchiând și rugându-se.

Pagubele pricinuite sunt fórte marĭ.

Bĕtrânii din partea locului povestesc, că așa urgie n'au mai vĕḑut prin acele locurĭ de când ţin minte.

Unii spun, că au audit din bĕtrânĭ, că s'a deslănţuit un vêrtej de felul acesta, acum mai bine de 100 de anĭ.

Uraganul acesta s'a deslănţuit și asupra satului Dobrovĕţ; numeróse case au fost descoperite, sute de copacĭ au fost desrădĕcinaţĭ, ér întréga linie telefonică distrusă. O mare clădire de la conacul Domeniului Coroanei, a fost desvălită și în parte dĕrâmată.

Drumul de la Ponĭ pănă la Dobrovăţ a devenit aprópe impracticabil din causa numĕroșilor copacĭ desrădĕcinaţĭ și abătuţĭ de-acurmezișul șoselei.

La comunele Păuseșcĭ și Dumeștĭ uraganul a făcut pagube tot așa de marĭ.

Apel

către onoratul public român și către P. T. Domnĭ autorĭ de reviste și alte scrierĭ de conţinut și interes poporal.

Este cunoscut în general marele folos, ce il au așa numitele bibliotecĭ poporale, mai ales de acele centre norocóse, în carĭ acestea s'au înfiinţat și s'au pus în practică. Rodurile binefăcĕtóre ale acestora se vĕd și sĕ cunosc de la o mare distanţă.

Noi însĕ nefiind norocoșĭ până acuma a avé asemenea isvóre neprețuite, simţim o perdere colosală a avuţiei, ce se câștigă cu sudóre mare în școla de tóte ḑilele și de repetiţiune. Voind decĭ ca și noi sĕ înfiinţăm aicĭ în comună o bibliotecă poporală, am cutezat a-ne ridica glasul nostru rugător, în numele tinerimei din *Micăsasă*, către Onoratul public românesc, cum și către P. T. Domnĭ autorĭ, ca sĕ binevoéscă a ne trimite câte ceva din revistele și scrierile dênșilor, ca sĕ putem continua mai departe începutul ce deja s'a făcut de desp. Blaș al „Asociaţiuneĭ", care ne-a dăruit mai multe scrierĭ de astă natură, și carĭ s'au și cetit cu mare sete de către cea mai mare parte a tinerimei, stîrnindu-se prin acésta gustul de cetire.

Scrierile trimise sĕ se adreseze pe numele subscrisului în Mikeszásza (Kis-Küküllö megye.) Numele dăruitorilor marinimoșĭ sĕ vor publica în ḑiarele nóstre din partea subsemnatului, pe lânga cele mai căldurose mulţămite.

Decĭ, în speranţă, că glasul nostru rugător nu va rĕmâné fără de folos, ci din contră va avé un resultat satisfăcĕtor, la care și sperăm, am rĕmas:

Al Onoratului public cetitor cu cea mai profundă stimă

Micăsasa, 29 August 1902.

Toma Simu,
înv. gr. cat.

NB. Celelalte diare românescĭ sunt rugate a publica și dênsele acest „Apel", în preţuitele lor colóne.

Serate de ale meseriașilor românĭ.

Cum „Reuniunea sodalilor românĭ din Sibiiu" nestrămutată hotărîre a luat de a ţiné în fie-care lună o așa disă ședinţă literară — aceste ședinţe s'au urmat și în lunile de vară. Joi, în 28 August c. n. am asistat la a 8-a ședinţă. Cu tótă diua de sĕrbătóre (diua sf. Mariĭ) și cu tot năduful din aceea di, ședinţa a fost bine cercetată. Ședinţa a condus-o presidentul reuniunii domnul Victor Tordășianu.

Din procesele verbale ale ședinţelor administrative cetite de notarul Ioan Apolzan, s'a remarcat stăruinţa comitetului în afacerea esposiţiilor, ce se vor aranja în luna Octomvrie. Apelurile emanate în acéstă causă au pus în mișcare pe toţĭ cei bunĭ ai noștri. Băncile nóstre, comunele nóstre, diferitele reuniunĭ de femei de prin comune, ér unde asemenea așeḑăminte lipsesc, femeile fruntașe, grupate în jurul celei mai cu vadă, reuniunile de meseriașĭ, cu un cuvênt toţĭ și tóte lucréză din rĕsputerĭ la realisarea esposiţiei, ce chemată este a arăta în strălucită lumină produsul armonicei conlucrărĭ a meseriașului cu a economului nostru, sub cârmuirea și ocrotirea inteligenţei nóstre.

In ce privesce însașĭ ședinţa literară ea a decurs precum urméză:

Sodalul croitor Nicolae Neagoe cu o calmitate rară și cu frumósă accentuare și observând cu tótă stricteţa interpuncţiunea — ne predă „Rugămintea din urmă" de G. Coșbuc; harnicul sodal măsar Iacob Cărătuș a declamat apoi poesia „La ea" de Ioniţă Bădescu. Părţĭ alese din „Ruga de la Chisetĕu" de Iosif Vulcan ne-a cetit bibliotecarul Nicolae Bratu, și acésta cu scop de a ne împrietini de pe acum cu acéstă piesă, ce probabil se va representa de trupa nóstră de diletanţĭ din prilegiul esposiţiei. Studentul Leonte Muntean, nepoţelul d-lui loct.-colonel Paul Muntean și bun prieten al clasei nóstre de mijloc, ne-a predat cu mult haz și pricepere anecdota „Ţiganul cu căldarea", de T. Speranţă. Bunul cântăreţ d-l Nicolae Rusu, sodal pantofar, ne-a delectat cântându-ne romanţa „Cât de frumósă", prin ce ne-a dovedit, că este în deplină stăpânire pe vocea-i melodiósă și plăcută. Ca sĕ nu se dee uităriĭ nicĭ frumósa descriere a d-lui Valeriu Magdu, paroch în Ecĭca-română, descriere ce a însoţit cele 29 lucrurĭ de mână, trimisă pentru esposiţie de femeile ţĕrance de acolo — notarul I. Apolzan a cetit'o în întregime. D-l Nicolae Neagoe, urcând pentru a 2-a óră tribuna, a declamat frumos poesia „Ce fericiţĭ am fi 'mpreună", de Vlahuţă. Ultimul punct al seratei l'a avut d-l Teodor Libeg, învĕţător în Șoimușul-român, protopresbiteratul M.-Oșorheiului, bine cunoscut nouă de pe timpul petreceriĭ sale în Sibiiu, ca elev pedagog al institutului „Andreian", pe când coopera la aprópe tóte ședinţele literare ale Reuniuniĭ. De astă-dată d-sa ne-a delectat cu două anecdote de Speranţă, prin carĭ ne-a ţinut în veselă și bună disposiţie.

Presidentul reuniuniĭ în cele din urmă atrăgênd din nou atenţiunea membrilor reuniuniĭ și a damelor din cor asupra apropieriĭ esposiţiei, îi rógă ca tot timpul disponibil din sĕptĕmânile următóre se-'l sacrifice reuniuniĭ, ca astfel sĕ ne mai arătăm odată hărnicia și deșteptăciunea.

„Teslă".

NECROLOG. Subsemnatele cu inima înfrântă de durere venim a aduce la cunoscinţa tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuţilor, încetarea din vieţă a mult iubitului nostru frate **Alesandru Darabant**, jude regesc în retragere și membru ordinar al „Astrei", întêmplată astăḑĭ în 1 Septemvrie n. 1902 în etate de 70 anĭ. Rĕmășiţele pământescĭ ale defunctului se vor înmormênta Joi în 4 Septemvrie, în cimiterul gr. cat. din loc.

Bistra, în 1 Septemvrie 1902. Iulia Suciu, Octavia Ritiu, născute Darabant, surorĭ.

ULTIME SCIRI.

Agram, 6 Septemvrie. După scirĭ sosite aicĭ, marĭ turburărĭ anti-sêrbescĭ au fost și în Brad, de lângă Sava. In Agram ordinea e restabilită. Nicĭ o manifestaţie ostilă nu s'a mai întêmplat de două ḑile. Comercianţiĭ serbĭ au dat o proclamaţie către naţiunea croată, în care condamnă atitudinea ḑiarului „Srbobran". In decursul ḑilei de ierĭ au fost confiscate ḑiarele „Obzor", „Hrvatska" „Hrvatska Pravo" și „Satir".

Belgrad, 6 Septemvrie. S'a rĕspândit svonul, că regele Alexandru a chemat la palat pe generalul Belimarkovicĭ. Tot mai mult se susţine faima, că actualul cabinet va demisiona și că noul ministeriŭ va fi format de liberalĭ.

Dărĭ de sémă și mulţumite publice.

Cu ocasiunea petrecerei aranjate de membrii corului bisericei gr. or. din Brașovul-vechiŭ, au binevoit a contribui din îndemnul propriŭ, următorii domnĭ:

Iosif Maximilian, paroch local, 2 cor., Alexe Dobrescu, comersant, Ploescĭ, 10 cor., Dumitru Căpăţină, măcelar, 1 cor., Vasile Micu, lemnar, 1 cor., Emil Bologa 60 banĭ, Ioan Furnică, 40 banĭ.

Intratele la acéstă petrecere au fost de: *175 cor. 80 banĭ*; ér cheltuelile au fost de: 135 cor. 80 banĭ, subtrăgându-se acéstă sumă din suma întratelor, rĕmâne un venit de *40 cor*, care s'au și dat în administraţia On. Epitropii, pentru a-le întrebuinţa la lucrările necesare școlei.

Priméscă On. Domnĭ contribuitorĭ și pe acéstă cale mulţumirile nóstre.

Brașov, în Septemvrie 1902.

Membrii aranjatorĭ.

*

La petrecerea aranjată în 3 August n. c. în favorul augmentării fondului pentru edificarea unei nouĕ bisericĭ gr. cat. în *Teiuș*; au binevoit a contribui cu banĭ următorii P. P. Domnĭ:

Ioan Roșiu proprietar, Klein Mihály, câte 8 cor. Aureliu Papiu Orăștie 5 cor. Imre Iozsef protopretore, Aiud, Anton Pop, Ionasz Salamon, Ioan Rusan mare proprietar Mesentea, Deach Adolf câte 4 cor. Nicolau Crișan, notar em. Jomal, Inceffyı Albert, Kaufman Gyula, Fried. Leopold câte 3 cor.; Ioan Maior protopop Aiud, Dr. Iacob Radu vicar Haţeg, Petru Săntoma preot Rudabaia, Parteniu Crișan notar Jomal, Atanasiu Pořian not. Gârbova de jos, Herman Salamon, Vasiliu Pop, Salamon Simon, Ioan Bêrsan preot, Stefan Crișan, Gavrilă Raţiu, Iosif Haáb, Löwe Dezsö, Borza Jenö, George Pop, preot, Mihalţiu, Traian Danciu Bucium-sat, Risa Iosif câte 2 cor. Iacob Popa v.-not. consistorial Blașiŭ 1 cor. 50 b., Dr. Ioan Raţiu prof. Blașiŭ, Amos Frâncu preot Benic, George Lupșa student technic, Sever Beniamin Benic, Andor Salamon, Pál Lajós, Bĕlan Gligor sen., Mitrofan George învĕţ. Santimbru, Gregoriu Sîrbu preot, Ioan Raţiu morariu, Nicolau Bretoiu jun., Löwe Mór, Augustin Marcu preot Ciumbrudiu, Teodor Muntean. Efrem Raţiu Vasiliu Lucaciu, Ioan Munteanu, Sebastian Chereches, Fried Ignátcz, Fried. David, Nagy Lajós, Iacob Muntean învĕţ., Iacob Truţa v.-notar Spălnaca, N. Valeriu, Alesandru Patachi învĕţ. Mihalţiu, Ioan Duna câte 1 cor. Ioan Bătăcuiu Benic 60 b., Irime Iliescu preot Stremţiu, Mihail Radu câte 50 banĭ, Emiliu Nestor Blașiŭ 40 b. Nicolau Bergian Tĕr, Simion Șerbu Cisteiu, Nic. Fraţila Tĕr câte 20 banĭ.

Suma incassărilor a fost 351 c., plus 5 cor. întrate dela N. după încheierea, dăriĭ de sémă despre petrecerea din 29 Aprilie c., total 356 cor. Din carĭ subtrăgênd spesele de 62 cor. 70 b, rĕmâne venit curat de 293 cor. 30 banĭ.

Priméscă marinimoșii P. T. contribuitorĭ și pe acéstă cale sincerile nóstre mulţămite.

Teiuș, la 10 August n. c.

Comitetul aranjator.

Literatură.

„Clipe de repaus" de *Sorcovă*. Un volum elegant, care póte ocupa loc pe masa orĭ-cărui salon. Preţul 2 coróne (Pentru România 2 Lei 50 banĭ) porto estra. Credem a fi de prisos a mai recomanda în special acéstă nouĕ apariţie literară. In acest volum găsim un limbagiŭ frumos românesc și niște povestirĭ scrise cu atâta spirit, încât cartea odată luată în mână, nu o mai pui jos, până nu ai cetit'o tótă. Se póte procura la Tipografia A. Mureșianu pe lângă trimiterea preţului indicat plus 20 banĭ porto.

Puterea limbei românescĭ.

Intr'o di, pe o stradă din Viena, mĭ-au atras atenţiunea doi soldaţĭ din acelașĭ regiment, carĭ veneau în urma mea vorbind românesce într'un chip înspăimêntător de stricat. I-am lăsat sĕ trécă înaintea mea și m'am luat după ei, ca s'ascult ce vorbesc. Nu mĕ puteam mira destul de graiul lor.

Hotărît, gândeam în mine, ei nu sunt Românĭ. In garnisóna Vienei sunt mulţĭ Românĭ în multe regimente și de obiceiŭ un batalion întreg al regimentului românesc dela Clușiŭ, din Transilvania, staţioţionéza permanent în capitala Austro-Ungariei. Prin „Prater", mai ales Dumineca, te întâlnescĭ des cu soldaţĭ românĭ, décă ești cât-de-cât atent sĕ-i asculţĭ în ce limbă vorbesc.

Aceștia doi nu vorbeau nicĭ în graiul Bucovinenilor, nicĭ într'al Ardelenilor. Mi-se părea, că miș-mașul lor de limbă românéscă s'ar fi apropiind de graiul bănăţenesc, un graiu frumos, dér care nouă celorlalţĭ Românĭ ni-se pare puţin cam peltic. Dér nu vorbeau nicĭ în graiul acesta.

In urmă i-am oprit, sĕ-i întreb de unde sunt și unde au învĕţat românéscă lor așa de pocită.

Unul: *Iu-s dila Zara.* Celălalt: *Io di Telci di Boemen.*

Sĕ fiţĭ ai Tătarilor, gândeam eu. Unul din Dalmaţia, dela Zara, altul dintr'altă margine a împĕrăţiei austriace, din Boemia. Intr'adevĕr, unul era Albanes și altul Boem, dér cum au ajuns ei sĕ vorbéscă românesce? Neputênd sĕ mĕ înţeleg cu ei repede, și vĕḑênd că mĕ trudesc de geaba cu graiul lor, am început sĕ vorbesc nemţesce. Nemţesce vorbeau ei și mai rĕu decât românesce.

Mĭ-a fost mai mare mirarea, când am înţeles, că ei vorbesc românesce, fiind-că altfel nu s'ar puté înţelege unul cu altul. Erau din casarmă unde staţionau soldaţĭ românĭ și au prins dela aceștia graiul românesc.

Faptul acesta m'a mirat atuncĭ, dér mai târdiu mi-s'a părut așa de natural.

In casarmele Vienei stau îngrămădiţĭ soldaţĭ de dece și de cincĭ-spre-dece naţionalităţĭ, cu religia și cu limba deosebită, un amestec ca sub zidurile Babilonului. Limba comandamentului e cea germană, dér afară de Nemţĭ, tóte decile acelea de soldaţĭ de felurite neamurĭ nu sciu nemţesce mai nimic, nu pot sĕ înveţe, și-șĭ vorbesc între ei limba lor de acasă.

E interesant faptul ce-l spun și e vrednic sĕ fie studiat ca un capitol al psichologiei poporelor, anume, că Românii sunt cei carĭ dintre poporele Austro-Ungariei învaţă mai lesne și mai bine a vorbi o limbă strĕină, și de aceea dintre soldaţii de alt neam decât cel german al imperiului austriac, Românii sunt aprópe singurii, carĭ vorbesc nemţesce. Ungurul nu învaţă nicĭ mort; Boemul hodorogesce nemţésca lui ca o móră stricată; Croatul, Sêrbul și Polonul o rup așa de rĕu, încât nu le-o mai înţelegĭ din gură.

Faptul acesta e de mult observat, și în genere se scie, că noi Românii învĕțăm lesne limbile strĕine și le rostim corect și frumos. Dér acest lucru e numai jumĕtate din interesantul fenomen psihologic, cealaltă jumĕtate este, că tóte popórele cu care vine Românul în contact învață limba acestuia, a Românului, cu tóte că Românul, ca mai cu talent întru învĕțarea limbilor strĕine, ar puté el sĕ le învețe pe ale lor. In Ardeal, prin satele amestecate, unde Ungurii sunt în majoritate mare și conduc trebile comunei, învață toțĭ românesce — fiind-că e nèvoe sĕ se înțelégă Românii cu Ungurii într'o limbă óre-care, fie cea română, fie cea maghiară. Cu tóte că limba maghiară e oficială, la primărie și la școlă, și cu tóte că majoritatea absolută a comunelor e maghiară, limba parlamentară e totdéuna a minorității, a Românilor. Tot așa în comunele rurale, unde sunt în amestec Sașii cu Românii. Tot așa se întêmplă în Bucovina cu Rutenii, cu Huțulii, cu Polonii, carĭ vin în contact cu Românii. De ce învață toțĭ aceștĭ strĕinĭ românesce, ei carĭ sunt în majoritate și sunt mai puternicĭ si politicesce și economicesce? De ce?

Ómenii de stat ai Ungurilor cunosc acest lucru, dér n'au ce face. Și nu e fără temeiu plângerea lor, că Ungurii în Ardeal se românisézá, că perd terenul. O sciu ei bine, că în vreme ce statul ungar vrea cu trâmbițe și surle și țipete sĕ maghiariseze pe Românĭ, Românii romanisézá pe Maghiarĭ pe tăcute și — mai ales — fără voia și sciințele lor.

Etnografii ungurĭ au căutăt sĕ esplice fenomenul, că tóte popórele, ce vin în atingere cu Românii învață limba acestora. și nu Românii pe ale acelor popóre, prin împrejurarea că popórele strĕine „sunt mai culte și au interes sĕ învețe limba celor-ce le pot slugi“. Sĕ fie și așa, că Românii sunt „mai inculți“ și că „sunt bunĭ de a fi slugi altor popóre“, dér te mirĭ de când e obiceiul sĕ învețe cel cult obiceiurile și limba incultului, și de când învață stăpânul limba slugii sale, și nu sluga pe-a stăpânului? Póte sĕ fie într'atâta asta un adevĕr, că neamurile strĕine, ce ne înconjórá, au interes sĕ scie românesce, ca se ne pótă mai lesne esploata. Românul nu e comerciant, nu e esploatator — e plugar și cioban — și n'are nevoie de alte neamuri, decĭ n'are nicĭ interes sĕ le învețe limba. Au însĕ strĕinii, și le-o învață, nu însĕ fiind-că vréu sĕ scie limba „inculților“ și a „slugilor“ lor.

Ḑic, că asta ar fi ceva. Dér de loc nu esplică fenomenul, care e psichologic, și nu economic.

Mĕ întorc la soldații mei din Viena. Ce interes economic au Boemii, și Croații, și Șvabii, și Ungurii sĕ învețe în casarme limba românéscă? Ce sĕ esploateze cu ea? Pe cine? Nu, ei în Babilonia lor au nevoe de o limbă comună, óre-cum internațională; și de ce, de ce aleg tocmai pe cea românéscă?

„Fiind-că e limbă ușóră și o poțĭ învĕța pe nesciute?“ Asta au spus'o mulțĭ și de mult; mai ḑilele trecute au spus'o cu multă amărăciune gazetele maghiare, constatând, că în Ardeal Ungurii sciu cu toții românesce.

E adevĕrat, că pusă în comparație cu limbile slave și cele germanice, limba nóstră e ușóră. Limba germană cu sistemul ei și cu felul de a compune cuvintele, apoi cu formele ei sintactice greóie, e o limbă anevoiósă. Troncănitul accent și curiósele sunete aspre și asvêrlite de-avalma, fac limba unguréscă sĕ fie o limbă sgomotósă și nesuferită ca huruitura unui car în fugă pe un drum cu hopurĭ. Polonii și Boemii au atâta „scrîșnitură“ în limbă prin îngrămădirea de consonante, încât par' că mereu sfarmă sticlă în gură. Sașii în Ardeal vorbesc chipul un dialect german trăgănat și lăbărțat, și cu atâtea deosebirĭ locale, încât un Sas nu înțelege pe Sasul dintr'alt județ.

Pălăria de paie bună-óră o numesc Sașii din sudul Ardealului „*Ștrihat*“, cei din nord intervertesc vocalele și-i ḑic „*Ștrahit*“, ér vorba adevĕrată a limbei germane este „*Ștrohut*“. Cum vrei sĕ se înțelégă ómenii aceștia între ei, déca ișĭ schimonosesc astfel cuvintele? Nu e decĭ de mirare, ca întâlnindu-se un Sas din nord cu unul din Sud sĕ despereze de încercarea lor zadarnică a se înțelege în dialectul săsesc, și s'o rupă amêndoi pe românesce, căcĭ limba româneasce e una și în nord și în sud și peste hotare — o limbă fericită, fără dialecte.

Fără îndoiélă, e limbă ușóră.

N'are nicĭ consonante îngrămădite, ca s'o facă prea aspră pentru popórele cu limba mai dulce, n'are nicĭ vocale prea multe — mai ales ca terminațiunĭ — ca s'o facă prea móle și fără colóre pentru popórele din nord. Partea lexicală, de origină slavă, și puținul accent slav ce-l are limba nostră, o fac lunecósă pentru popórele slave și o învață ușor.

Pe șesul Carpaților, de de-asupra Bucovinei și Maramureșului, spre nord-vest, limba obicĭnuită a ciobanilor e cea românéscă, și cât țin Carpații în sus spre pasul Iabloniței, spre culmile Pădiei, mai în în sus spre Cerna-Repa și Uzoc și Hâlicĭ și Cerna-Hora, pe sub Galiția, până în munții Tatrei și înainte pe șeșul Beschizilor până în Moravia și Silesia se aude prin stânile munților vorbă românéscă. Fórte stricată, negreșit, și abia de recunoscut, căcĭ a făcut drum lung și printre atâtea némurĭ strĕine.

Cum am ajuns noi s'avem Românĭ în Moravia? Pe granița dintre Moravia și Boemia am auḑit eu însumĭ limba românéscă a ciobanilor moravĭ, carĭ scoborîseră la têrgul Müglitz sĕ-șĭ vêndă „breuze“. Era amestec de limbă, curios și une-orĭ ridicol, dér în fondul sĕu românesc.

August, 1902. **G. Coșbuc.**

Averea séu proprietatea.

(*După Morala Creștină, de* N. M. Pacu.)

In strînsă legătură cu datoriile către corp este averea séu proprietatea. Ea constă din acele bunurĭ, mai ales materiale, asupra cărora omul are facultatea de întrebuințare, folosință și înstrĕinare, negreșit sub îngrădirile cerute de binele comun și prevĕḑute în legĭ.

Deși virtutea se póte sĕvîrși și mântuirea se póte realisa și fără avere materială, totuși nu-i mai puțin adevĕrat, că și acésta e de folos, ba chiar necesară omului, fie pentru procurarea mâncărei, îmbrăcămint-i și locuinței, fie chiar pentru înlesnirea propășirei intelectualo-morale. Asigurarea mijlócelor de traiŭ prin avere nu puțin contribue la susținerea și întărirea libertății omenescĭ și a corectitudinei în viéță: din contră miseria adese-orĭ încovóe pe om, îl înjosesce și-l împinge la fără de legĭ. Datoria apoi d'a ajuta pe cei lipsițĭ și în genere d'a face acte de caritate, îndémnă pe om sĕ agonisésca și sĕ posedeze avere.

Etă de ce Sf. Scriptură e plină de învĕțăminte privitóre la strîngerea, păstrarea și întrebuințarea averei. Astfel dela creațiune chiar, omul a fost destinnat sĕ stăpânéscă pescii mărei, pasĕrile cerului, dobitócele și tot pămêntul și tóte vietățile cele ce sĕ târĕsc pe pămênt: ér ap. Pavel ḑice. „sĕ se ostenéscă (omul) lucrând binele cu mânile sale, ca sĕ aibă de dat și celui în lipsă“. Parabola talanților are ca scop de asemenea, ca sĕ laude pe ceĭ ce înmulțesc prin muncă onestă avutul lor, și sĕ osândéscă pe cei ce-l risipesc, séu din lenevie nu cată a-l spori.

Intr'un cuvênt, Morala Creștină, deși consideră averea pămêntéscă (proprietatea) mai mult ca un drept de folosință, ér pe deținătorii ei ca pe nisce economĭ și representanțĭ ai lui Dumneḑeu, singur A-tot-țiitor și stăpân absolut al celor vĕḑute și al celor nevĕḑute; totușĭ justifică posedarea ei de către creștinĭ, sfătuind numai a o câștiga cu sudórea frunței, a o întrebuința ca mijloc de mântuire, a nu se bizui într'ênsa, nicĭ a-șĭ lipi inima de ea cu împatimire. Orĭ de câte-orĭ ar fi ispitit cine-va sĕ rostéscă cuvintele bogatului neînțelept din Evangelie: „suflete, ai multe bunurĭ strînse pentru mulțĭ anĭ, mănâncă, bea și te veselesce“, sĕ-șĭ aducă aminte cu înfiorare de rĕspunsul lui Dumneḑeu: „nebune, într'acéstă nópte sufletul tĕu va fi cerut dela tine; atuncĭ cele ce ai gătit, ale cui vor fi?!“

Sĕ aibă creștinul aceeași privire asupra averei, pe care au avut'o dreptul Iov, Tobie și toțĭ ómenii plăcuțĭ lui Dumneḑeu și filantropĭ; căcĭ „nimic nu am adus în lume și este viderat, că nicĭ nu putem scóte ceva din ea“, după cum ḑice apostolul ginților.

Ca mijlóce legitime pentru agonisirea averei Morala Creștină nu recomandă decât douĕ: munca și economia. Munca este câtimea de energie, ce desfășóră omul, spre a face productive în folosul sĕu puterile firei de Dumneḑeu create. Er economia face ca produsul muncei sĕ nu fie cu totul consumat în present, ci sĕ se păstreze o parte și pentru viitor, fie pentru a preîntêmpina nevoile vieței, atuncĭ când nu va mai puté munci din causa bĕtrâneței séu a infirmităților, fie în scopul d'a întrebuința produsul acumulat (capitalul) în opere de binefacere pentru semenii sĕi și de progres pentru toțĭ.

Munca servesce nu numai la înavuțire: ea este încă prea folositóre sănĕtății și constitue o pârghie puternică pentru înălțarea morală a omului. Muncitorul e tot-déuna și mai robust, și mai onest, și mai drept, și mai demn; trândavul din contră. Și când munca este îmbinată și cu economia, atuncĭ barca vieții omenescĭ se conduce mai bine și mai cu siguranță.

Cuvêntul lui Dumneḑeu de la început a ordonat omului, ca „întru sudórea feței sĕ-șĭ câștige hrana“; și-l îndémnă a lua esemplu de hărnicie și prevedere de la furnică și albină. Marele apostol Pavel, carele era și meșteșugar (făcĕtor de corturĭ), ḑice în acéstă privire: „nimĕnui pânea nu am mâncat gratis (de geaba), ci cu ostenélă și trudă ḑiua și nóptea lucrăm, ca sĕ nu îngreuiăm pe cine-va dintre voi.“

Resultă dér de aicea, că orĭ-ce câștig nemuncit, cum e acela din jocurile de noroc și din cerșetoria nejustificată, este rĕu vĕḑut în creștinism. Cu atât mai mult, când e vorba de câștigurĭ ilicite provenite din furt, răpire, înșelătorie, etc.

Cât despre risipă, ea duce totdéuna la miserie și decădere; probă parabola fiului risipitor din Evangelie. („Conserv.“,

Cleiul arborilor roditorĭ.

Scurgerea cleiului din arborii roditorĭ e o bólă, care finesce prin a ucide pomul.

In fie-care an pomii roditorĭ — avênd fructul cu sîmbure (persecul, prunul, zarzărul, cireșul, caisul) pier în numĕr mare de acéstă bólă — S'a creḑut că cleiul aflându-se în vasele arborilor încet nesce circulația sevei.

După o notă presentată academiei de sciințe din Paris, bóla cleiului la pomĭ (séu guma) ar avé de causă tăria séu lipsa de mărunțire a pămêntului. Prin urmare prunii, piersecii, cireșii, zarzării și caișii trebuesc săpațĭ adênc și pămêntul lor aerat, în casul acesta nu vor face cleiŭ. S'a dovedit astăḑĭ, că bóla cleiului se întinde cu atât mai mult cu cât solul e mai puțin aerat, de aceea în solurile tarĭ, argilóse și neaerate, bóla cleiului se arată mai des.

Când dér vom voi sĕ sădim piersecĭ, cireșĭ, zarzărĭ și caișĭ, sĕ alegem un sol mĕrunt, mobil, adênc, sĕ fie bine desfundat și sĕ nu fie primitor de a se întă[...] prea mult în urmă.

Asemenea sĕ ne ferim de a tăia pre[a] mult ramurile acestor pomĭ, căcĭ tăiere[a] prea mare a ramurilor aduce bóla cleiulu[i].

Décă cleiul se arată pe suprafața p[o]mului, trebue sĕ-l rîcăim cu un cuțit tă[ie]tor până la viu. Pe urmă frecăm rana c[u] măcriș și apoi o ungem cu mastic de alto[i] séu cu baligă de vită. Décă plantația acesto[r] pomĭ s'a făcut în pămênturĭ tarĭ, sĕ ave[m] grije a-i săpa adênc de jur împrejur în fie care tómnă.

Cui avem a mulțumi atât' amar de rĕutate

(Poveste și adevĕr.)

Vor fi cam 14 anĭ de când m'am du[s] cu bĕtrânul Iosif al Bilii la Orade. Ave[am] doi călușei slabĭ, înhămațĭ la căruță, ș[i] mergeam anevoe de tot. Câte căruțe erau înapoia nóstră, tóte ne lăsau în urma lor.

— Bunĭ cai mai pot avé Bihorenii Covăcenii și Sălărdanii ăști'a, moșule, i-am ḑis eu, căcĭ mânau pe lângă noi, de gân[d]eai că-i pórtă necuratul.

— Bunĭ, domnișorule, ḑise bĕtrânu[l] bătându-șĭ scrumul din pipă, în palma mâ[i]nei stânge, dér au și boi bunĭ și case frumóse, și pămênturĭ bune și roditóre, ci nu mai ei nu-s bunĭ, că sudue de Dumneḑeu și de întrecuțĭ ce sunt stau se dea omului cu bâta în cap și sĕ-l omóre ca pe o muscă.

— Nu cred, că ei sĕ fie mai sîrguincioșĭ decât Românașii noștri cei din delurĭ, am ḑis eu, ca sĕ-i aud părerea.

— Nu dară, ci ei au rĕmas plinĭ ca stupul din moșĭ-strĕmoșĭ, și locuind ei pe locurĭ netede, pot lucra și agonisi mai mult nóptea decât noi ḑiua, și apoi ei au pămênturĭ roditóre, nu cum sunt ale nóstre, carĭ aḑĭ le gunoim, ér mâne le spală ploile. Noi pe lângă ei o ducem fórte cu greu, trăim în locurĭ închise și nimenĭ n'are grije de starea nóstră. Orĭ avem, orĭ nu, numai porția (darea) sĕ o plătim, că de asta se îngrijesc cei dela cârmă, și notarășii și jucuțaii (esecutorii), și apoi de ne-am plătit porția, putem muri și de.. fóme. „Focul bătărșite“, domnișorule, la mare rĕu am ajuns. Și cui avem de a mulțumi atâta amar de rĕutate, décă nu la douĕ femei, și adecă: Evei pentru lăcomia căreia am perdut raiul și am ajuns supușĭ atâtor rele pămêntescĭ, și fetei lui Mariot, căpetenia Românilor de pe vremea când au venit Ungurii în țéra nóstră, căcĭ óre când noi am fost stăpânĭ peste aceste locurĭ mănóse.

Invĕțat'ai d-ta óre când carte, moșule? l'am întrebat eu, căcĭ istorisea ca un profesor din Istorie.

— N'am învĕțat, că nu am umblat la școlă nicĭ într'o ḑi măcar, ci nenea meu era om iscusit și bĕtrân, el scia multe și din cele multe câte-va mĭ-am însemnat și eu.

— Ce țĭ-a povestit el despre fata lui Mariot, de ḑicĭ, că pentru neascultarea ei de tatăl sĕu au ajuns Ungurii domnĭ și stăpânĭ peste locurile astea?

— Ascultă, că-țĭ spun: Ci-că căpetenia Românilor dintre Crișurĭ, îșĭ avea locuința aci, cum ne băgam în Biharea, pe câmpul de a drépta, unde și aḑĭ se vĕd urmele cetății; și mai avea una în Orade, alta în pădurea de Șușturogin. Românii și pe acele vremurĭ erau tarĭ și vitejĭ, numai cât că nu erau într'o înțelegere, tocmai așa cum nu sunt nicĭ astăḑĭ, că ce vrea unul, celălalt nu lasă în loc. Mai marele lor, de unde, de unde nu, nu sciu, destul că înțelese că dintr'o lume strĕină a budulit un popor varvar și că acesta se apropie de țéra lui, decĭ ḑise el celor prepușĭ: fițĭ gata, că nu scițĭ nicĭ ḑiua, nicĭ ceasul în care vine vrășmașul. Sĕ fim gata de el, stațĭ acasă și nu vĕ îndepărtațĭ, căcĭ de vom fi toțĭ laolaltă, dracĭ sĕ fie și nu ne-or birui.

La câte-va ḑile după asta, ca un potop ce nimicesce tot ce-i cade în cale, se năpusti peste ei un popor, care de varvar ce era, nu avea cunoscință nicĭ despre Dumneḑeu. Românii noștri deși sĕ cam îngroziră de ei, căcĭ nu prea asemenau ómenilor, în scurtă vreme îi bătură atât de cumplit, încât cei mai mulțĭ șĭ-or lăsat nu

numai dinţii, ci şi flócele de pe eĭ în locul de bătaie. Cei rĕmaşĭ întregĭ se luară la fugă şi se ascunseră prin desimea pădurilor.

Mariot, după-ce Ungurii fugiră, chemà pe mai marii ţĕrii la divan, şi le sfătui, sĕ se ia cu toţii în urma lor şi sĕ-i păfugă cale de mai multe dile, nu cumva aceia prindĕnd puterĭ, sĕ mai năvălescă óre când peste Românĭ.

Ei nu-l ascultară, căcĭ dise unul, décă vom fugi noi după aceştĭ slăbănogĭ, vom fi vrednicĭ sĕ ne numim căpăi, carĭ gonim epurii. La ce sĕ-i păfugăm, au fugit ei, de nicĭ urmele nu li-se vĕd, dise altul.

Mariot se cam supĕrà pe ei, dér în cele din urmă se linişti, căcĭ toţĭ fură de acea părere, că nicĭ un suflet de Ungur nu-i în apropierea lor.

Fata lui Mariot, ca sĕ trec acum la a, avea două căpriόre şi avea obiceiul în ie-care dі, sĕ mérgă cu ele la păşune, în-r'o păduriţă, cale de o jumĕtate de ceas e casa tatălui sĕu. Mariot îi dise: fiica nea, şedĭ tu cu căpruţele tale acasă şi nu ate pădurile, că mĕ tem sĕ nu ţi-se întemple ceva rĕu. Fata însĕ nu-l ascultà, ci şi cu capriórele la pădure.

Cum ajunse în pădure, doi cânĭ luară gónă cele două capre. Caprele fugiră şi băgară tot mai afund în pădure, ér fata upă ele, până ce de ostenită a cădut la ămênt, mórtă de jumĕtate. Aci dete de ea oi Ungurĭ, carĭ o şi duseră la mai marele r. Acesta cunoscù că a cui e fata, căcĭ vĕduse în curtea lui Mariot, de unde şi trimise cu arcul ei câţĭ-va Ungurĭ pe cea lume, decĭ dise celorlalţĭ, sĕ nu-i facă cĭ un rĕu, că fata asta va fi pricina nocirei lor.

Feciorul vizirului Ungurilor, cum o dù, ca un nebun ce-şĭ pierde mintea, înpù a sbiera şi a se arunca la pămênt aintea ei, căcĭ el o minune atât de fruósă nu că n'a vedut în dilele vieţii lui, r nicĭ n'a visat că ar pute sĕ fie.

Fata se sperie de el şi începù a ânge. El îi făcù semn sĕ nu se témă, că -i face nicĭ un rĕu, ba ca sĕ vadă, că o e în drag, îi săruta şi urmele picióreIor.

Mariot aflându-se fără fată, se supĕrà te şi trimise pe mai mulţĭ servitorĭ sĕ o ute, dér dintre cei câţĭ mergeau, nicĭ ul nu se întorcea înapoi cu vestea, căcĭ Unrii îi prindea şi le tăia capul. La trei dile ar când o cétă întrégă de argaţĭ erau a sĕ pornéscă întru cercarea fetei, Uncii năvăliră asupra Românilor. Piept la pt s'or luptat mai multe dile şi nopţĭ arĕndul, nemâncaţĭ şi nebeuţĭ, dér şi de ă-dată Ungurii fură bătuţĭ şi învinşĭ.

Mai marele lor când vĕdù, că nici de n nu se póte împămênteni între Românĭ, e către Mariot: „Fata ta e în mâna mea, o dai feciorului meu de soţie, în viéţă rĕmâne, altcum va fi victima celei mai znice morţĭ!"

Mariot, care n'avea mai mare bucurie ume, decât pe fata lui, sfătuindu-se cu nicii, se învoi, ca sĕ se încuscréscă cu gurii. Incuscrirea asta însĕ nouĕ numai e nu ne-a făcut, că după mórtea lui iot ajungênd împĕrăţia pe brânca ginei sĕu, Românii fură goniţĭ şi asupriţĭ nouĕle neamurĭ, ca vai şi amar de ei. sĕ facă? Au luat lumea în cap ca roiul albine căruia îi lipsesce matca, şi s'a lat care pe unde a putut, cât pe délurĭ, între délurĭ, şi astfel ş'or făcut sate , şĭ-or început a lucra din greu şi lupână astădĭ, ca sĕ ţină ţéra.

Când sfîrşi moşul, un Ungur din Sântu, avênd trei cai înhămaţĭ la car, trecù şa repediciune pe lângă noi, încât acădecă se ciocni cu căruţa nóstră. A lui cu osie de fer, a nóstră cu de lem. La stră i-se rupse cărâmbul dinapoi. Unl nu păţi nicĭ un rĕu şi totuşĭ ne înjurà Dumnedeu şi ne dise „büdös olahok", ru-că nu l'am ferit noi, când el cu a mânat, ca sĕ acaţe cărâmbul într'al u, sciindu-l pe acesta mai slab.

Bĕtrânul îi dise pe romănesce: Ori-te Dumnedeu, da n'ai vĕdut, că ai slobod destul, de-ai mânat în căruţa ?.... Ungurul însĕ dete sbiciu cailor carĭ fugiră ca viscolul. Noi rĕmăsĕrăm cu osia ruptă în mijlocul drumului.

*

Iosif al Bilii, bĕtrânul, acum de 4 anĭ e în pămênt. Inainte cu 6 anĭ când am venit din Giuliţa la Chiuag ca preot, l'am întrebat, de-şĭ mai aduce aminte de cele ce le-am petrecut înainte de asta cu 14 anĭ? El mĭ-a rĕspuns: Aduc d-le părinte, nu pot se uit până voi trăi şi pe lângă alte dorinţĭ ce am, e şi dorul, ca sĕ pot da odată împrumutul acelui Ungur din Sânt-Imreu înnapoi, dér cu cametele cametelor cu tot.

El a murit, Dumnedeu însĕ traesce, vede, aude şi scie tóte, ne-a vĕdut şi pe noi, pe cel de vină l'a pedepsi, décă nu aicĭ, în ceea lume.

Chiuag, 1902.

Antoniu Popp.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Frideric cel mare şi Voltaire.

Renumitul Voltaire petrecênd mai multă vreme la curtea regelui prusian Frideric cel mare, a scris o poesie lungă, pe care o citi înaintea regelui. Tot în vremea aceea era la curte şi un Engles, care avea o memorie estra-ordinară şi care vorbea perfect franţuzesce. Când cetia Voltaire poesia sa, Frideric cel mare ascunse pe Engles după un paravan, ca sĕ asculte poesia lui Voltaire, fără ca Voltaire sĕ fi sciut ceva despre acésta, séu sĕ cunóscă cel puţin pe Engles.

După câte-va óre regele chemà pe Voltaire din nou la el şi-i spuse, că e un plagiator, de óre-ce poesia cetită mai înainte nu e lucrarea lui originală, ci o decopiare din vorbă în vorbă a altui poet. La acésta Voltaire deveni aşa de confus, încât nicĭ nu se mai putù scusa, nicĭ nu mai putù vorbi nicĭ o vorbă. Atuncĭ regele declară că-i va documenta acésta şi chemà îndată pe Engles. Acesta veni îndată şi declară, că opera aceea poetică, pretinsă de Voltaire, că e opera lui proprie, a scris'o el, ceea-ce póte îndată documenta chiar prin aceea, că o scie de rost. Şi dicênd acestea începù a declama poesia, pe care o cetise poetul frances mai înainte. Voltaire deveni atuncĭ aşa de confus, aşa de scos din fire, încât voind sĕ vorbéscă, nu putù rosti nicĭ un cuvênt. După multă vreme numai, reculegându-se putù sĕ spună cu glas puternic, că numai el singur e adevĕratul autor şi îi e peste putinţă sĕ pricepă şarlatania Englesului. Regele vĕdĕndu-l iritat peste mĕsură şi nemai putĕndu-şĭ ţinea nicĭ rîsul, descoperi gluma, ceea-ce linişti pe Voltaire.

*

Şi un general.

Un general frances scrise într'o di regelui sĕu, de pe câmpul de luptă, ca sĕ trimită de urgenţă încă dece mii de ómenĭ pentru a pute respinge pe inimicĭ. Cu scrisórea acésta încredinţă pe un ofiţer al sĕu.

Ofiţerul plecând se-şĭ îndeplinéscă misiunea, pe drum ceti scrisórea generalului şi după cuvintele: dece mii de ómenĭ, mai adăugà: „Şi un general".

*

Pipin cel mic.

Regele Pipin, tatăl lui Carol cel mare, era numit „cel mic", din causa staturei lui micĭ. Intr'o di, pentru a-şĭ rĕsbuna tuturor glumelor, care se făceau pe socotéla lui din causa aceasta, reuni tótă curtea sa la un circ. Tocmai cu câte-va dile mai înainte, arabii îi vĕnduseră un taur enorm din Andalusia şi un leu din Africa, amêndoi de-o sĕlbătăcie ne mai pomenită. In circ apărură de-odată cele două animale, care se luară îndată la luptă. Taurul se repedi la leu, voind sĕ-l ridice şi apoi sĕ-l trântéscă la pămênt cu córnele sale. Atuncĭ se repedi şi leul asupra taurului. Amêndoi se luptau, se apărau cu o vigóre egală.

— „Cine dintre voi cutéză sĕ se cobóre şi sĕ despartă aceste animale?", se adresà regele spectatorilor.

Dér nicĭ o voce, nicĭ un rĕspuns nu se audi.

— „Eu mĕ voiŭ cobori şi-i voiŭ despărţi", dise el.

Şi când regele se cobori în arenă înarmat numai cu spada sa, pe toţĭ spectatorii îi cuprinse frica. Cu două lovitură, regele omorî pe taur, omorî apoi pe leu şi reîntorcĕndu-se la locul sĕu, privi pe toţĭ cei adunaţĭ şi dise: „Forţa şi curagiul nu atârnă nicĭ-odată de statura omului".

*

Construcţiuni grabnice.

In oraşul Chicago din America-de-nord, 3000 de ómenĭ au zidit o biserică într'o singură di. Vinerĭ nóptea au subscris contractul de zidire, ér Duminecă diminéţa au sfinţit'o. E adevĕrat, că tavanul nu era încă terminat, dér aparatele de încăldit şi cele pentru lumina electrică puteau funcţiona.

POSTA REDACŢIUNEI.

D-lui *A. B.* — Sasca-montană. Ni-eimposibil sĕ satisfacem dorinţei D-vóstră, din simpla causă — pe care v'am mai spus'o odată — că manuscrisul respectivului nu-l avem De altfel lucrul nu merită a i-se mai da vre-o importanţă, mai ales după-ce a trecut de atuncĭ un an şi jumĕtate.

Căsĕtoriţĭ

De la 29 până la 4 Sept.

1) Moritz Reinholg Grafi ev. A. C. notar de cerc. în Deutsch-Kreuz cu Marie Julie Meldt ev. A. C. din Braşov. 2) Friedrich Traugott Lukács év. ref., calfă de lăcătuş, cu Berta Mezei ev. ref. din Braşov. 3) Cimpoaca Ioan gr. or. lucrător, cu Munteanu Ana din Dîrste. 4) Ernst Wilhelm Wagner ev. A. C., supraveghetor de maşine, cu Luise Amalia König rom. cat. din Braşov.

Calendarul sĕptĕmânei.

AUGUST. (1902) are 31 dile. MASALAR.

Dilele	Călend. Iul v.	Călend. Greg.
Dum.	25 † S. ap. Vartol.	7 Regina
Lunĭ.	26 S. Adrian şi Nat.	8 † Născ. Maria
Marţĭ	27 Cuv. păr. Pimeu	9 Gorgoniu
Merc.	28 C. p. Moise arap.	10 Nicodin
Joi	29 † Tăier. c. sf. Ion	11 Atanasia
Viner	30 Alesandru, Pavel	12 Valeriu
Sâm.	31 Brêul P. V. Maria	13 Ida şi Melida

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 5 Septemvrie 1902

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta in Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	11	—
„	Grâu mijlociu	10	60
„	Grâu mai slab	10	20
„	Grâu amestecat	8	—
„	Secară frumósă	7	60
„	Sĕcară mijlociă	7	40
„	Orz frumos	7	—
„	Orz mijlociu	6	80
„	Ovĕs frumos	4	60
„	Ovĕs mijlociu	4	50
„	Cucuruz	10	—
„	Mălaiu (meiŭ)	8	—
„	Mazăre	18	—
„	Linte	18	—
„	Fasole	10	—
„	Sĕmênţă de in	24	—
„	Sĕmênţă de cânepă	7	—
„	Cartofĭ	1	70
„	Măzăriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	96
„	Carne de porc	1	04
„	Carne de berbece	—	72
100 kil.	Sĕu de vită prospĕt	44	—
„	Sĕu de vită topit	64	—

Cursul losurilor private

din 3 Sept. 1902.

	cump.	vinde
Basilica	19 30	20 30
Credit	427.	431 50
Clary 40 fl. m.	202.—	204 —
Navig pe Dunăre.	— —	— —
Insbruck	8 .—	8 —
Krakau	75 —	77.50
Laibach	75 —	78 —
Buda	— —	—.—
Palffy	196.	200.—
Crucea roşie austriacă	190.—	19 —
„ „ ung.	54.70	5 70
„ „ ital	27.50	28 50
Rudolf	76 —	79.—
Salm	236.—	240.—
Salzburg	78.—	81.—
St. Genois	264 —	274.—
Stanislau	— —	— —
Trientine $4^1/_2$% 100 m. c.	424 —	228.50
„ 4% 50	43.—	44 30
Waldstein	67.—	69.—
„ de 10 francĭ	84.—	85 75
Banca h. ung. 4%	—.—	—.—

Cursul la bursa din Viena.

Din 5 Septemvrie n. 1902.

Renta ung. de aur 4%	121.05
Renta de corόne ung. 4%	98 15
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2$%	— —
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2$%	—.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	— —
Bonurĭ rurale ungare 4%	98.65
Bonurĭ rurale croate-slavone	98.—
Impr. ung. cu premii	204.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	163 15
Renta de argint austr.	101.85
Renta de hârtie austr.	101.75
Renta de aur austr.	121.50
Losurĭ din 1860.	152.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	15 86
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	735.50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	690.75
Napoleondorĭ	19 06
Mărcĭ imperiale germane	117.—
London vista	239.$62^1/_2$
Paris vista	95.15
Rente austr. 4% de corόne	100.25
Note italiene	94.60

Cursul pieţei Braşov.

Din 6 Septemvrie n. 1902.

Bancnot rom.	Cump.	18.90	Vênd.	18 94
Argint român.	„	18.80	„	18.88
Napoleond'orĭ.	„	19.04	„	19.07
Galbenĭ	„	11.20	„	10 30
Ruble Rusescĭ	„	2.54	„	—.—
Mărcĭ germane	„	117.25	„	— —
Lire turcescĭ	„	21.40	„	21.50
Scris fonc. Albina 5%		101.—	„	102 —

*Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.***

*Redactor responsabil: **Traian H. Pop.***